

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

ספר המאמרים – עת"ר

א. ד"ה תקעו בחודש שופר

ב. ד"ה לך אמר לבי

ג. ד"ה אחת שאלתי

•

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

מפתח כללי

עמוד	זמן אמירתו	תוכן התחזית המאמר	דבור המתחיל
א	ליל ב' דר"ה	– תקעו בחודש כו' מופלא ומכוסה שניהם בכתר	א.
ב	יום ב' דר"ה	– לך אמר לבי כו' התלבשות הכחות לפי אופן האיברים	ב.
כב	ש"ת	– אחת שאלתי כו' אש של מעלה ושל מטה	ג.

SEFER HAMAAMORIM—5670
Discourses 1-3

Copyright © 2011

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form without prior permission, in writing from the publisher.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN: 978-0-8266-6073-2

Printed in the United States of America

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

ספר המאמרים – עת"ר

א. ד"ה תקעו בחודש שופר
ב. ד"ה לך אמר לבי
ג. ד"ה אחת שאלתי

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

יצוקללה"ה נבנ"ם זי"ע מליובאוויטש

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה
מאה וחמישים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ב' ניסן, יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ובעמדנו בשנה שמלאו מאה וחמשים שנה להולדתו (כ' מר-חשון תרכ"א – כ' מר-חשון תשע"א), הננו מוציאים לאור קונטרס מאמרים, הכולל את ג' המאמרים הראשונים מהמשך „תקנו – עת"ר”.

קונטרס זה הוא תדפיס מההוצאה החדשה והמתוקנת של „ספר המאמרים – עת"ר”. בהוצאה זו: א) נסדר הספר מחדש¹; ב) הוגה עוד פעם בהשוואה לכתי"ק. ג) תוקנו בו כמה טעויות שנפלו בהוצאות הקודמות²; ד) ניתוספו סימני פיסוק וחלוקה לקטעים. ה) ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר זי"ע מכבר³, ניתוספו בשוה"ג מראי מקומות וציונים. הספר נערך ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרש"ב) שי' ראסקין. לתועלת הלומדים והמעיינים הוספנו תוכן ענינים של המשך, בעריכת הרה"ת ר' דוד שי' פלדמן.

*

תקוותינו שהוצאה זו תוסיף חיות בלימוד המאמרים שבספר זה, ויהי רצון שע"י ההוספה בלימוד תורת החסידות תקויים הבטחת משיח צדקנו להבעש"ט⁴ שכש"יפוצו מעינותיך חוצה – „אתי מר”, דא מלכא משיחא, ונוכח לשמוע תורה חדשה מפיו⁵, בקרוב ממש.

מערכת „אוצר החסידים”

ימי הפורים, ה'תשע"א

ברוקלין, נ"י.

מאה וחמשים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

(1) בצידי העמודים צוינו מספרי העמודים המקבילים בהוצאות הקודמות.
(2) במקומות שנראה לכאורה שחסירה תיבה או אות – הערנו ע"ז בשולי הגליון, ולפעמים הוספנו בחצאי ריבוע תיקונים בפנים הספר.
(3) ראה גם „התקשרות” חוברת קכו (ש"פ ויגש תשנ"ז) ע' 12.
(4) אגה"ק של הבעש"ט נדפסה בכתר שם טוב בתחילתה. ובכ"מ.
(5) ראה ויק"ר פי"ג, ג. לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

ספר המאמרים

— עת"ר —

בס"ד, ליל ב' דר"ה, עת"ר

תקעו¹ בחדש שופר בכסה ליום חגינו², ואי' במד"ת³, רבנן אמרי חדשו מעשיכם שפרו מעשיכם, ואני מכסה על עוונותיכם, שנא'⁴ נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה. ות"י כסיתא כל חטאהון לעלמין, ובמצ"ד⁵ וכסית חטאתם עד עולם לא יזכר, ונר' שמפרשים כן ממ"ש סלה, שמורה על הנצחיות, וכמארז"ל⁶ כל מקום שנא' נצח סלה כו', והיינו כאן שיכסה על החטאים שלא יזכרו לעולם. ובמד"ת מפרש⁶ שזהו מ"ש בכסה, כמו כסית כל חטאתם, והיינו שע"י חדשו מעשיכם ושפרו מעשיכם, שזהו פי' בחדש שופר, עי"ז נמשך בכסה, שיהי' כסית כל חטאתם סלה. ולפ"ז מה שמכסה על עוונותיהם ה"ז כענין נושא עון, וכמארז"ל בר"ה די"ז ע"ב⁷, דח"א⁸ כובש, וח"א נושא, וידוע⁹ דענין נושא היינו שמתבטל העון לגמרי ונהפך לטוב, וכמו זדונות נעשים כזכיות כו'¹⁰. והוא ג"כ דעת ב"ה בילקוט פ' פנחס¹¹ ע"פ¹² כבשים בני שנה, דבש"א¹³ כבשים שהם כובשים עוונותיהם ש"י¹⁴, שנא'¹⁵ יכבוש עוונותינו, ובה"א כ"ד¹⁶ שנכבש סופו לצוף, אלא כבשים שהם מכבסים עוונותיהם ש"י¹⁵, שנא'¹⁷ אם יהיו כו' כשגל ילבינו, והיינו דכיבוש הוא שמעביר הליכלוך לגמרי מכל וכל. וכ"ה ג"כ ענין נושא עון (דמש"א בגמ' שם שהעון עצמו אינו נמחק, היינו למ"ד כובש כו'. והרא"ש¹⁸ שם כ' שזהו דיעה ג', שסובר מעביר, והו"ע עובר על פשע כו'¹⁹ ועמ"ש בלקו"ת ד"ה להבין פסוק מי אל כמוך²⁰. אבל למ"ד נושא, הוא שנמחק לגמרי כו')²¹. וזהו ג"כ ענין שמכסה על העוונות, שנמחק לגמרי, ולא יזכר לעולם.

(7) ו"ב: אוצ"ל: ע"א.

(8) = דחד אמר.

(9) ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' תצג. וראה לקו"ת נצבים מה, סע"ד.

(10) יומא פו, ב.

(11) רמז תשעו.

(12) פינחס כח, ג.

(13) = דבית שמאי אומרים.

(14) = של ישראל.

(15) מיכה ז, יט.

(16) = ובית הלל אומרים כל דבר.

(17) ישע"י א, ית.

(18) ר"ה שם.

(19) מיכה שם, יח.

(20) דרושים לר"ה סא, סע"ג ואילך.

(21) ראה לקו"ש ח"ו ע' 391 ואילך.

(1) מכאן עד סוף המאמר דש"פ ויקהל־פקודי הוא המשך המאמרים הידוע בשם „תקעו — עת"ר“.

חלק ממאמר זה מיוסד, כנראה, על ד"ה פתח ר"א ה' אלקי ארוממך במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' שי ואילך. ועם הגהות כו' — ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' תקכח ואילך. ד"ה כי המצוה הזאת במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תשפה ואילך. ד"ה ברוך שאמר בפירוש המלות פרק צה ואילך — כנסמן לקמן בהערות. להתחלת המאמר — ראה אוה"ת דרושים לר"ה ס"ע א'שג ואילך.

(2) תהלים פא, ד.

(3) = במדרש תהלים (עה"פ).

(4) תהלים פה, ג.

(5) עירובין נד, א.

(6) ראה אוה"ת דרושים לר"ה שם. וראה אוה"ת נ"ך ח"א

ס"ע תקצא ואילך.

וצ"ל מה"ע הכיסוי שמכסין העוונות, שעי"ז לא יזכרו לעולם כו'. ובמד"ר²² שה"ש²³ ע"פ²⁴ אשכול הכופר, שפי' על הקטורת, אי' שם, א"ר יצחק כתיב²⁵ וכסה ענן הקטורת, הכיסוי הזה אין אנו יודעים מהו, עד שבא דוד ופירשו, נשאת כו' כסית כל חטאתם סלה, והיינו דוכסה ענן הקטרת הוא שמכסה על החטאים כו'. וג"ז צ"ל מה"ע דענן הקטרת שבקדה"ק ה"ה מכסה על החטאים כו'.

ובזהר פ' שופטים דער"ה ע"א²⁶ אי', מאי בכסה, ביומא דסיהרא מתכסית, ואמאי מתכסית כו', באן אתר מתכסית, אלא סליקת לההוא אתר דאתמר בי' במכוסה ממך אל תחקור²⁷, לפייסא לי' על בנהא כו', והיינו²⁸ שהמל' עולה בר"ה בבחי' הכתר, שעז"א²⁷ במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, מופלא ומכוסה שניהם בכתר, אמנם מופלא הוא בבחי' חיצונית הכתר²⁹.

דהנה, מופלא הוא שנפלא מהשגה, שא"א להשיג בחי' ומדרי' זו, אבל מ"מ אנו יודעים מציאת ההפלאה, היינו שאנו יודעים שיש דבר הנפלא, ואפשר לידע אופן הפלאתו כו'. דהנה, מופלא זהו בבחי' אוא"ס הסוכ"ע שלמעלה מידיעה והשגה כו', וכנודע³⁰ דבחי' ממכ"ע הוא האור האלקי שנתצמצם לפ"ע העולמות להתלבש בתוכם להחיותם כו', דבבחי' זו שייך השגה, להיות שמבשרי אחזה אלקה כו'³¹, אבל בחי' סוכ"ע שלמע' מבחי' התלבשות, ונק' קדוש³², שקדוש ומובדל מהעולמות כו', וממילא אין בזה השגה, וה"ז בבחי' פלא כו'. ומ"מ הרי אנו יודעים שיש אוא"ס המופלא ומובדל מעולמות כו'. וכמ"ש במ"א³³ בענין להבין דבר מתוך דבר³⁴, דמתוך דבר, שזהו בחי' ממכ"ע, אנו יודעים דבר, שזהו בחי' סוכ"ע כו', דלאחר שמבין ומשיג בשכלו שיש בחי' אור אלקי המתלבש בעולמות, ואופן הגילוי כו', ה"ה משיג שכ"ז הוא בחי' הארה לבד, שזה נודע ומושג מאופן הגילוי, דלהיות שהגילוי הוא שבא בבחי' התלבשות ממש, דהיינו בבחי' חיות מורגש בנבראים, ואינו דומה לבחי' החיות שמאוא"ס הסוכ"ע, הגם שזהו עיקר החיות, כמ"ש בסש"ב³⁵, הרי אינו בא בבחי' התלבשות ממש להיות מורגש בנבראים, וכמ"ש בסש"ב שם דלכן נק' מקיף כו', אבל החיות דממכ"ע ה"ה בא בגילוי במורגש ממש כו', וגם בא בבחי' התחלקות בעולמות ונבראים, שאינו מאיר בכל העולמות בשוה,

ב

נעלם דשכל נעלם הוא בחי' מו"ס שהוא בחי' העלם של הגילוי וה"ז בבחי' שייכות לחכ' דאצי' כו', ושכל מופלא הוא שמופלא ומובדל בערך שזהו בחי' חכ' דא"ק כו'.
 (30) ראה תו"א מגילת אסתר ז, ב ואילך. צב, ב ואילך.
 לקו"ת קדושים לא, א ואילך. ובכ"מ.
 (31) איוב יט, כו.
 (32) ראה תניא פמ"ו (סו, א). לקו"ת תזריע כב, ג ואילך. חוקת סא, סע"ב. ובכ"מ.
 (33) תו"א בראשית א, א. אוה"ת בראשית ח"ו תתרכד, ב ואילך. סה"מ תרל"ח ע' רכב ואילך. ד"ה פב"פ עטר"ת. תרצ"ג. תרצ"ז (סה"מ עטר"ת ע' תקפב ואילך. תרצ"ב ע' תקכה ואילך. ספר המאמרים תרצ"ז ע' 276).
 (34) חגיגה יד, א. סנהדרין זג, ב.
 (35) פרק מק.

(22) ראה אוה"ת דרושים לר"ה שם.
 (23) שהש"ר פ"א, יד (ג).
 (24) שה"ש א, יד.
 (25) אחרי טז, יג.
 (26) הובא באוה"ת (יהל אור) עה"פ (ע' רפה).
 (27) ראה חגיגה יג, א.
 (28) ראה ביאורי זוהר פ' שופטים לאדמו"ר האמצעי קכג, ד. ולאדמו"ר הצ"צ – ח"ב ע' תתלה.
 (29) ראה גם לקמן ע' ג [ישן]. וש"נ. ע' קכט [ישן]. סה"מ עזרת' ע' צד. וראה המשך תער"ב ח"א ע' שעד: מופלא ומכוסה דאיהו אין כו', והיינו דמופלא ומכוסה שניהם בכתר רק דמופלא הוא פנימי הכתר ומכוסה הוא חיצוני הכתר כו' (ובמ"א אי' להיפך ושרש הדבר במ"ש לא נפלאה היא ולא רחוקה שיש בזה ב' פיי), וכמ"ש במ"א בענין שכל מופלא ושכל

וכמו"כ בהנבראים פרטיים בכאו"א לפי מדריגתו כו³⁶. והא בהא תלי', דלפי שבא בבחי' התלבשות, לכן ה"ה בא בבחי' התחלקות כו³⁷, ולפי אופן גילוי האור בכל עולם, באופן כזה הוא מציאת העולם, או שלפי אופן מציאת העולם, כך הוא אופן האור והגילוי כו, וכמ"ש כ"ז במ"א³⁸. ונמצא, דמאופן הגילוי מובן שזהו רק הארה לבד, שבאפשר לבוא בבחי' התלבשו' ממש בנבראים בגילוי ובמורגש בהם כו. ומזה אנו יודעים שיש בחי' העצמות, שהרי ההארה בהכרח שיש לה מקור שנמשכת משם³⁹, והיא בחי' העצמות כו, ואנו יודעים שהעצמות אינו בבחי' התלבשות, וה"ה בבחי' הפלאה מהעולמות ולית מחת"ב כו⁴⁰. הרי שמהאורות המתגלים יודעים ומשיגים שיש אור עצמי שהוא מופלא כו. ועוד זאת, שמהאורות המתגלים ומתלבשים יכולים לידע אופן ההפלאה דהאור העצמי, שז"ע ידיעת השלייה כו, וכנודע⁴¹ שיש תוארי החיוב ותוארי השלייה, וענין תוארי השלייה הוא כמו כשאנו אומרים תואר חכם, אין הכוונה לתוארו ח"ו בשם חכם, כי עצמות אוא"ס מושלל מגדר תואר כמו חכם וכה"ג, רק הכוונה לשלול ממנו את ההיפך מחכמה כו, וממילא ה"ה חכם, אלא שאינו בבחי' תואר חכם כו. וכמו"כ יובן דלאחר שאנו יודעים ומשיגים ענין בחי' החכ' איך ומה היא, הרי אנו שוללי' זאת מן העצמות, דבעצמות אינו שייך לאמר ענין זה, כמו בחי' ציור החכ' וכה"ג, והוא מופלא ומובדל מזה לגמרי. אבל מ"מ, אין זה בבחי' שלייה מוחלטת לגמרי⁴², שהרי מה שאנו יודעים את העצמות זהו ע"י ההארה, שבהכרח לומר שיש שרש ומקור להארה כנ"ל, וא"כ א"א לומר שמה שיש בהארה לא יש כלל בבחי' העצמות, מאחר שזהו שרשה ומקורה כו, כ"א שהוא מופלא מהציורים הפרטים שבהם נתפסת ההארה, ומזה אפשר לידע אופן ההפלאה כו (וכ"ז בחי' העצמות שבגדר מקור עכ"פ להארה המתגלית, אבל מה שאינו בגדר מקור כלל, לא נודע כלל כו, וכמשי"ת⁴³). ובמ"א⁴⁴ מבו' ענין מבין דבר מת"ד³⁴, שזהו בב' מדרי' דד"ת וד"ע, דלאחר שמבין ומשיג בשכלו היטיב ענין התהוות יש מהאין האלקי, עד שנתפס הדבר במוחו ולבו בבחי' תפיסא והשגה, כמו שרואה הדבר בעין שקרוב הדבר בהשגתו והכרתו, כמו שמשיג ומכיר חיי נפשו בגופו, כך הוא משיג ומבין שכח אלקי מהווה ומחי' כל הברואים מאין ליש כו, וזהו בחי' חיצונית בינה, שהיא בחי' השגה ממש כו, ומתוך השגה זו בא לידי השגה אחרת, איך שבאמת נהפוך הוא, דקמ"י עצמות אלקות באמת כלא ואין חשוב כל האור ושפע אלקות המצומצם בנבראים, וכ"ש שהנבראים עצמן הן כלא כו, והבורא ית' הוא היש האמיתי, שהוא מקורא דכולא כו. והיינו ג"כ כנ"ל, וכנודע⁴⁵ דד"ע זהו באוא"ס הסוכ"ע כו. ונמצא דבחי' סוכ"ע זהו מה

ג שמופלא מהעולמות ומ"מ ה"ז נודע בעולמות כו.

תרפ"ט ע' 106. ובכ"מ. לקמן ע' קכח ואילך [ישן].

(42) ראה סה"מ שם.

(43) לקמן ע' 000.

(44) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תשפד ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' א'שמה ואילך.

אוה"ת וסה"מ תרל"ח שם.

(45) תו"א וירא טו, א. ובכ"מ.

(36) ראה לקו"ת אמור לא, א ואילך. ובכ"מ.

(37) ראה גם סהמ"צ להצ"צ פו, א.

(38) ראה גם סה"מ תרס"ד ס"ע קסא ואילך.

(39) ראה גם סה"מ עזרת ע' קמג.

(40) = מחשבה תפיסא ב' (תקו"ז בהקדמה יז, א).

(41) ראה לקו"ת פקודי ו, ג. המשך תרס"ו ע' עח ואילך.

סה"מ תרס"ח ע' רה ואילך. ד"ה פב"פ שבהערה 33. סה"מ

וכ"ז הוא בבחי' חיצוניות הכתר, דעם היות שזהו למע' מהשתל', מ"מ, יש לזה שייכות להשתל' כנודע, ולכן ה"ז נודע בעולמות, בבחי' הבנת דבר מתוך דבר, שיש בחי' אוא"ס המופלא ומובדל מהם כו', ונודע אופן ההפלאה ע"י האורות המתגלים, משום שיש לו שייכות להם כו'. וזהו דבחי' הכתר נק' הוא, וכמו ברוך הוא כו'⁴⁶, דהיינו שנודע מציאותו ולא מהותו כו', דעם היות שמהותו אינו נודע כמו בחי' ממכ"ע שנק' אתה, שזהו בבחי' גילוי ממש בהשגה כו', מ"מ, מציאותו נודע עכ"פ כו'⁴⁷, וכ"ז הוא בבחי' חיצוניות הכתר. וזהו הנק' מופלא כו'⁴⁸.

ובפרטיות⁴⁹ ענין בחי' מופלא הוא בבחי' חכ' שבכתר, שנק' ח"ס. דהנה⁵⁰, פלא אותיות אלף⁵¹, דאלף הוא ל' אולפנא ולימוד, שזהו בחי' חכ', וכמאז"ל שבת ק"ד⁵² אלף ביי"ת אלף בינה, שהחכ' מלמדת את הבינה, וכמ"ש במג"ד להרדב"ז⁵³ ז"ל, דאלף ולמד שניהם ל' אולפנא ולימוד, ואלף הוא מה שהחכ' מלמדת את הבינה, ולמ"ד זהו מה שהבינה מלמדת את המדות כו'. והענין הוא, עד"מ ברב המלמד לתלמידו, הוא שמגלה לו שכל עמוק שלא הי' ביכולתו לבוא ע"ז בעצמו, והיינו מה שנותן לו התחדשות דבר כו'. גם ענין הלימוד הוא שמעמידו על דרך האמת שלא יפול בטעות ושקר, הן בהענין שלומד עמו, שידע את הסברה לאמיתתה ולא יטעה בה, ובד"כ מלמדו ליקח כל ענין לפי האמיתית שלו (נעמען א' ענין גלייך און אמת), שזהו מעיקרי תנאי הלימוד, דהרי כשנופל בטעותים אין זה לימוד כלל, כ"א צ"ל הכל כפי האמת כו'. ועוד זאת הוא מתנאי הלימוד, שלא ישכח התלמיד מה שלמד⁵⁴, שבזה צ"ל ג"כ התעסקות הרב והתמדתו להשפיע ולחזור עמו כ"פ⁵⁵ עד שיוקלט היטיב אצל התלמיד, וכמו ר' פרידא שלמד עם תלמידו ת' פעמים כו'⁵⁶. והדוגמא⁵⁰ מכ"ז יובן בבחי' האולפנא שהחכ' מלמדת את הבינה, הא', להעמיד ע"ד האמת, הו"ע דבכח' אתברירו⁵⁷, דכח הבירור הוא בבחי' נקודת החכ' דוקא⁵⁸, דהרי מקום הבירור הוא בבינה, וכידוע⁵⁹ דעיון הוא מקום הבירור, דענין העיון הוא לברר כל דבר איך ומה הוא באופן כך וכך, וללבנו מכל סיג ופסולת כו', אמנם עיקר הבירור הוא בכח נקודת ההשכלה, שצריכים בכל עת לעיין בנקודת ההשכלה (צוא טראָגין זעך צוא דעם נקודת השכל), שע"ז דוקא הוא בא על אמיתית הענין, ולא יפול בטעות ושקר כו'. ומי שמורגש ומאיר אצלו נקודת ההשכלה, יבוא ממילא אל הענין בדרך אמת, ולא

(53) מגן דוד להר' דוד בן זמרא (דפוס אמשטרדם, תע"ג) אות ל. הובא בביאורי הזהר שם.
 (54) ראה הל' ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ב ס"ד ואילך.
 (55) = כמה פעמים.
 (56) עירובין נד, ב.
 (57) ראה זחי"ב (היכלות) רנד, סע"ב. עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ו. שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"ה. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א. תניא אגה"ק ס"ב (קמד, ב). סכ"ח. סה"מ צ להצ"צ לא, ב. סו, ב. אוה"ת אמור ח"ג ע' תתסג. סה"מ תש"ח ע' 206. תש"ט ע' 55.
 (58) ראה תו"א מגילת אסתר צו, א. אוה"ת שם ריש ע' קפט.
 (59) ראה תורת חיים נח מו, ד ואילך.

(46) נוסח ברוך שאמר. וראה מקומות שצויינו בהערה הבאה.
 (47) ראה ד"ה ברוך שאמר בפירוש המלות שבהערה 1.
 ד"ה הנ"ל בסידור עם ד"ח לט, ג ואילך. ועם הגהות כו' – אוה"ת סידור ע' מג ואילך.
 (48) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 1. פירוש המלות שם. המשך תרס"ו ע' קח ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 66 ואילך.
 (49) ראה מקומות שבהערות 47-48.
 (50) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן וביאורי הזהר להצ"צ שבהערה 1. המשך תער"ב ח"א ע' שפג ואילך.
 (51) ראה תקו"ז תיקון ע' (קלה, א).
 (52) עמוד א.

ליל ב' דראש השנה, עת"ר

ה

יטעה לעולם כו'. וענין הזכרון זהו בחי' הקליטה במוחין דאי' בבחי' יסוד שבה, שזהו ע"י ההמשכה מבחי' החכ' לכינה, כי זכרון הוא כמוח החכ', וכנודע⁶⁰ מענין ולזכרון בין עיניך שבפ' קדש⁶¹, וכמו זכרהו על היין⁶² בקידוש דשבת, דיין בחי' בינה, וזכרהו על היין, היינו ההמשכה מבחי' חכ', שז"ע קידוש דש"ק, המשכת מוחין דאבא במוחין דאימא כו'⁶³. וענין ההתחדשו' שהרב משפיע לו שכל חדש כו', הו"ע בחי' עומק המושג דבינה, והוא, שלאחר ההשגה בא אל הנקודה התמצית⁵⁹, דהיינו שכל ההשגה נכללת בנקודה אחת איך ומה הוא עצם המושכל כו', דענין זה אינו בכינה מצד עצמה, דבעצם היא בבחי' התרחבות דוקא, ולהיות כל ההשכלה בבחי' נקודה, זהו בדרך התחדשות בכינה, שבא מבחי' החכ', שהו"ע וחכם בכינה⁶⁴, דחכ' כל ענינה הוא בבחי' נקודה דוקא כנודע, רק דנקודה דחכ' היא קודם שבא לידי השגה, ובכינה הרי הנקודה היא לאחר פרטיות ההשגה, והוא המורם ד מכל ההשגה כו', ולכן באמת זהו התחדשות לגבי החכ' ג"כ, אבל מ"מ עיקר ההתחדשות הוא בבחי' בינה, שהרי בנקודת התמצית מאיר האור בריבוי יותר מבההשגה (משא"כ בנקודת ההשכלה דחכ' הרי האור ביותר הרבה גם מבנקודת התמצית כו', כמ"ש במ"א⁶⁵), וזהו שבא בכינה מבחי' החכ' כו'. וכ"ז הוא בחי' האולפנא והלימוד שהחכ' מלמדת את הבינה כו', ועש"ז נק' חכ' אלף, שזהו אלף בית, אלף בינה כו'. והנה פלא אותיות אלף, וא"כ, גם בחי' הפלא הוא בבחי' החכ', אלא שזהו בבחי' עצמות החכ', בחי' ח"ס כו'.

והענין הוא⁶⁶, כידוע שיש ב' מדרי' בחכ'. הא', כמו שבא בבחי' שכל גלוי, דעם היות שזהו בבחי' מציאות שכל שבא לידי השגה דבינה בבחי' תפיסא והשגה ממש כו', מ"מ, כמו שהוא בבחי' חכ', ה"ה בחי' אין עדיין, שאינו בבחי' השגה ולא בבחי' תפיסא כו', שהרי בנקודת החכ' הרי אינו יודע עדיין את השכל איך ומה הוא, כ"א בכללות ובבחי' פשיטות עדיין כו', וגם אינו נתפס בכלי השכל עדיין ולא באותיות כו', ונק' הברקת השכל, כמו ברק המבריק⁶⁷, שאינו בבחי' תפיסא כו', ומ"מ ה"ז בבחי' שכל עכ"פ, שהרי יש כאן גילוי אור השכל עכ"פ. וזהו מה שנתגלה מהכח המשכיל שבנפש להיות בבחי' שכל גלוי כו', דבכח המשכיל גופא זהו מסוף ומדרי' התחתונה שבו, שנעשה בחי' מקור לפעול פעולת ההשכלה כו'. והוא בחי' צומח שבכח המשכיל (והיינו בחי' שערות דח"ס, שזהו מבחי' מותרין מוחין בלבד, שנק' פסולת לגבי עצם המוחין כו', וכמ"ש במ"א⁶⁸), וכנודע⁶⁸ דחכ' בעצם היא בחי' חי, וכמ"ש⁶⁹ והחכ' תחי' כו', ומה שפועל פעולת ההשכלה להשכיל ולהתחכם, זהו בחי' צומח שבחי, שבאין ערוך לגבי עצם החי כו'. ובחי' עצמות החכ' זהו המדרי' ה' שבחכ', כמו שהיא בבחי' אין ממש, טרם שבאה לידי גילוי להיות

60 ראה תו"א וישלח כו, סע"ב. מקץ לא, ג. תצוה פא, סע"ג ואילך. ק, סע"ד ואילך.

61 בא יג, ט.

62 פסחים ק, א.

63 ראה סידור עם דא"ח רכא, ד.

64 ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה סה"מ תרנ"ט ע' רמז ואילך. וש"נ.

65 ראה גם סה"מ תרס"ט ס"ע קעב. המשך תער"ב ח"ב ע' אקצט. סה"מ תרפ"ב ע' שכד. ע' שסט.

66 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 1.

67 ראה לקו"ת מטות פז, ג. ובארוכה – מאמרי אדה"ז שבהערה 1 (ס"ע רצא ואילך). ביאורי הזהר להצ"צ שם (ע' תקיג ואילך).

68 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"ב ע' תפו ואילך. ביאורי הזהר פ' נשא לאדמו"ר האמצעי פת, א ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"ב ע' תתקעו.

69 קהלת ז, יב (ושם: החכמה).

בבחי' שכל גלוי, אפי' בבחי' נקודה והברקה כו', ובח"ס היינו בחי' העצמות דח"ס שלמעלה עדיין מבחי' מקור פרטי לחכ', וכמו עצמות כח המשכיל טרם שנעשה בבחי' מקור לפעול פעולת ההשכלה כו'.

וביאור הענין הוא, כנודע ומבו' במ"א⁷⁰ בענין שם הפעולה ושם התואר, שהן רחוקים ומובדלים זמ"ז, דשם הפעולה הוא חוץ לעצם הדבר, ושם התואר הוא בבחי' העצם שלו כו'. וכמו שם חכם בשם הפעולה, הוא מה שפועל פעולת ההתחכמות, והיינו מה שנק' חכם ע"ש שכבר השכיל והתחכם והמציא שכליות וחכמות רבות, וכמו"כ נק' חכם ע"ש שמשפיע חכ' לזולתו כו', שזהו מחוץ לעצמותו, שהרי ההשכלה שהשכיל ה"ה מהשכלה פרטיות שבאה לידי גילוי, א"כ ה"ז חוץ לעצם השכל, מאחר שכבר בא בבחי' התגלות, וגם מתלבש באיזה ענין פרטי במה שמשכיל ומתחכם בו כו', וכ"ש השפעת השכל להזולת ה"ז גילוי חוץ לעצמותו, שמתגלה אל הזולת כו', וכמו"כ בשכל גופא אינו בעצם מהות השכל, כ"א רק בבחי' החיצונית שלו, שהיא פעולת ההתחכמות כו', ואין זה מתאר עצם מהות שכלו כו', דכמו שהשפעת שכל אל הזולת אינו הוראה שהוא חכם בעצם (שהרי יכול להשפיע מה שמקבל מחבירו לא השכיל בעצמו, ויכול להיות שהוא בעצמו אינו מבין את השכל שמשפיע כו', כמ"ש במ"א⁷¹, וכמו שיש שהוא תפסן בטבע, שתופס כל דבר שכל בטוב ומשפיע אותו לזולתו, ואינו מבין את השכל גם לעצמו כו'), כמו"כ גם מה שמשכיל השכלו' אין זה מתאר עדיין עצם כח חכמתו כו', שהרי גם חכם גדול ישכיל לפעמים השכלות קטנות בערך שלא לפי עצם כח שכלו וחכמתו כו', א"כ הרי ההשכלות שמשכיל אינו מתאר עדיין עצם כח חכמתו כו' (וממש"א שיחות חולין של ת"ח צריך לימוד⁷², הרי שגם השכלות פשוטות מחכם גדול המה באופן אחר מחכם אחר, מאחר שגם שיחות חולין שלו הם באו"א כו', ובודאי דלפ"ע כח חכמתו בעצם כן הוא פעולתו להשכיל כו', מ"מ, אין זה מתאר עצם הכח, מאחר שזהו פעולתו לבד כו', שכל פעולה היא חוץ לעצם, ומה שהוא חוץ לעצם, א"א לתאר את העצם כו'). ושם התואר הוא שנק' חכם ע"ש עצם כח חכמתו, שבכחו לבוא על כל דבר שכל וחכמה ולהשכיל בו מצד טוב כח חכמתו בעצם, ואנו קוראין אותו חכם גם טרם שיודע את הענין ולא ראה אותו, מפני שאנו יודעים [ע]צם כח חכמתו שביכולתו לבוא על כל ענין, וידע אותו וישכיל ויתחכם בו, שימציא בו חדשות כו'. וזהו שם התואר, שהוא תואר עצם המהות של השכל שלו, לא רק הפעולה כו'.

וכמו"כ הוא בד"כ בכח המשכיל, בחי' הפעולה שלו להשכיל איזה השכלה בפועל, דבכח החכ' ענין הפעולה הוא מה שכבר השכיל השכלות כנ"ל, ובכח המשכיל הוא לפעול פעולת ההשכלה בפועל, שזהו בחי' סוף המדרג' דכח המשכיל שחוץ לעצמותו, שנעשה בחי' מקור ממש אל השכל המתגלה כו'. וז"ע אלה, מל' אאלפך חכ'⁷³, שנעשה

70) סוכה כא, ב. ע"ז יט, ב. וראה לקו"ת תצא לו, ב. נצבים נב, ב. סהמ"צ להצ"צ קה, א ואילך.
71) ע"פ איוב לג, לג.

70) ראה תורת חיים בא קיא, א ואילך. וראה סה"מ תרנ"ו ע' שסד ואילך. תרנ"ז ע' פג ואילך. ועוד.
71) ראה סה"מ תרס"ג ח"א ס"ע עז ואילך. תרס"ד ע' עא.
תרס"ט ע' כה. המשך תער"ב ח"א ע' תקעו.

בבחי' מקור כו'. ויש עוד בחי' מקור⁷⁴, והוא בחי' כתר שבחכ', שהוא בחי' אין של הגילוי דחכ' שכבר נובע ממקור השכל, וכמעין הנובע בעפר הארץ קודם שמתגלה ויוצא כו', והוא הבא דרך פרט להוציא לגילוי אור כל מושכל בפרט, והוא כבר בבחי' מציאות שכל בשעה שממשיך ומוציא לגילוי אור המושכל כו' (וכמו הרעכטקייט שנרגש בשכלו קודם שבא עדיין על השכלת הענין כו', או כמו הניצוצי אור שמאיר קודם שנופל לו ההשכלה כו', וכמ"ש במ"א⁷⁵)*, רק שלא ניכר בגילוי מהותו, והוא בבחי' מקיף על הגילוי אור דחכ' כו'. אך בכח המשכיל, גם הבחי' אחרונה שבו אינו בבחי' מציאות שכל עדיין, ומ"מ, הוא רק לפעול פעולת ההשכלה, שזהו בחי' מקור פרטי שפועל פעולת התחכמות בפו"מ, שזהו חוץ לעצמותו כו'. ועצם כח המשכיל הוא טרם שמשכיל, רק מה שבכחו ויכולתו להשכיל כו', והיינו שהוא בחי' כח היולי לבד להשכיל ולהתחכם בכל דבר חכ' ושכל כו'. וזהו שם התואר, שהוא ע"ש עצם טיב המשכיל שמוכשר להשכיל ולהתחכם כו', וענין ההכשירות שלו הוא בחי' הציור שלו, וכנודע שהכח המשכיל יש בו ציור באופן המשכתו באיזה אופן נמשך כו', כמ"ש במ"א⁷⁷, וכאשר צוייר בטוב, ביכולתו להשכיל בכל דבר חכ', וכל רז לא אניס לי' כו'⁷⁸.

והדוגמא מכ"ז יובן למעלה, דהנה אי' בפרדס ש"ג פ"ז, דכל ספי' תבחן בג' בחי', הא', מה ששייכה להספי' שלמע' ממנה ומקבלת ממנה, והב', בחי' עצמותה, והג', מה שהוא בבחי' משפיע להספי' שלמטה ממנה. וזהו בחי' הפעולה דחכ', היינו מה שהחכ' היא מקור לבינה, וכמו עד"מ שכל גלוי שבא לידי השגה כו'. ובחי' עצמותה היינו בחי' עצמות החכ' שאינה בחי' מקור עדיין לבינה, וכמו בחי' שם התואר הנ"ל, שזהו רק טיב כח חכמתו בעצם שמצד⁷⁹ ביכולתו לבוא על כל דבר שכל ולהמציא בו שכליות חדשות כו', ואין כאן עדיין שכל גלוי כו', וזהו בחי' אין דחכ' היינו שלמעלה עדיין מבחי' גילוי בבחי' מציאות כו'. וכמו"כ⁸⁰ בבחי' ח"ס יש ב' מדרי', בחי' החיצוניות שבו, שזהו בחי' מקור ממש לחכ' הגלוי בחי' צומח שבחי' כו', וכמו עד"מ פעולת ההתחכמות בפו"מ כו', ובחי' העצמיות דכח המשכיל, שרק ביכולתו להשכיל כו', והוא למע' בחי' העצמיות דח"ס, שאינו עדיין

(* וי"ל שזו"ע בחי' אפס קצהו דכח המשכיל שבא בגילוי כו'⁷⁶.)

77) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ס"ע עג ואילך. אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תרלה ואילך. סה"מ תרנ"ז ע' רה ואילך. תרנ"ט ע' ריד. המשך תרס"ז ע' קו. סה"מ אעת"ר ע' ה ואילך. תרפ"ט ע' 62. תרצ"ז ע' 173 ואילך.
78) ראה חולין נט, א.
79) אוצ"ל: שמצד זה.
80) הבא לקמן הוא קרוב ללשון מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 1 – עם הוספות וכו'.

74) ראה פירוש המלות שבהערה 1. המשך תרס"ז וסה"מ תרפ"ט (ע' 65 ואילך) שבהערה 48.
75) ראה סידור עם דא"ח קצח, ד ואילך. פירוש המלות פי"א (ו, ד ואילך). סה"מ תרנ"ז ע' רי. המשך תער"ב ח"א ע' תיח. ח"ב ע' תרס. ע' תתצד. סה"מ תרע"ח ע' שצא. סה"מ תרצ"א ע' ריד.
76) על קטע זה כתב רבינו: „צצ"ל" (= אין צריך להעתיק)*.

תשמ"ב ח"ד ס"ע 2060 ואילך. תשמ"ה ח"א ע' 73) – ושם, שיש להדפיס קטעים אלו ולציין שנרשם עליהם „אצ"ל".

(* ראה שיחות ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשמ"ב; ש"פ האזינו, שבת שובה (התועדות ב') תשמ"ה (תורת מנחם התועודיות

בבחי' מקור פרטי לבחי' חכמה הגלוי' כו', ונק' כח מ"ה⁸¹, כמו מה פשפשת כו'⁸², דל' מ"ה הוא בלי מהות ומציאות דבר מה כו'.

והוא שנק' פלא, פליאות חכ' כו'⁸³. דמדרי' הא' נק' אלה, ל' אולפנא⁵⁰, להיותו בחי' מקור לחכ' הגלוי', וכמו אאלפך חכ' כו'. ובחי' הב' נק' פלא⁵⁰ כו', וכמו כי יפלא ממך דבר⁸⁴, שהו"ע הפלאה והסתרת דבר בהפרשת והבדלת הערך, שאינו בא בבחי' שכל והשגה, וגם אינו בבחי' מקור פרטי לשכל כלל כו', ונק' שכל הנעלם מכל רעיון⁸⁵, ובל' הגאוני⁸⁶ נק' שכל מופלא, ובוהר⁸⁷ וע"ח⁸⁸ נק' ח"ס דא"א כו'. והיינו בחי' היו"ד דשם הוי' כמו שהוא בעצם תמונתו, טרם שבא לכלל גילוי בו"ד, שהמילוי דו"ד שבו הוא בחי' התפשטות כח החכ' להביא כל שכל בגילוי מן ההעלם, והן בחי' מדות שבחכ', שזהו בחי' צומח שבח"ס כו', אבל נקודה דיו"ד עצמה הוא עצם כח המשכיל שלמע' מבחי' פעולה להשכיל כו'. וזהו"ע הסודות והרזין דאורייתא שנק' נסתרות, והיינו בחי' התורה כמו שהיא טרם שבאה לגילוי במדות ודבור כו', דמש"א אורייתא מחכ' נפקת⁸⁹, זהו בחי' המדות שבתורה⁹⁰, שבאו במ"ט פנים כו'⁹¹, שהן זפ"ז⁹² כו' (והיינו בחי' מדות שבחכ' המתלבשים בנינה, וכמו התלבוש' תושב"כ בתושבע"פ, שנק' פנים מאירות מצד החכ', ופני' מסבירות מצד הבינה כו', וכמ"ש במ"א⁹³), והו"ע והנגלות לנו⁹⁴, בחי' ו"ד שבמילוי היו"ד כו'⁹⁵. אבל הסודות ורזין דתורה זהו בחי' היו"ד עצמו, שבבחי' פלא עדיין, שע"ז נק' נסתרות כו'. וזהו מה שח"ס (וכן בחי' הפנימיות דחכ' דאצי') נק' פלא, שנפלא מבחי' הגילוי והשגה כו'.

גם י"ל דבחי' ח"ס בכלל נק' פלא, דבחי' הגלוי', בחי' החיצוניות נק' אלה, והעצמיות נק' פלא, ובחי' ח"ס, גם החיצוניות שבו נק' פלא. ויובן ע"פ מ"ש במ"א⁹⁶ ההפרש בין כח החכ' לכח המשכיל, דכח החכ', הרי השכל גלוי שבו, דהיינו נקודת ההשכלה, בא בבחי' התלבושות ממש בהשגה דבינה, אבל כח המשכיל, הרי גם מה שפועל פעולת ההתחכמות, אינו בא בגילוי ובהתלבושות בכח החכ' כו'. וכמו"כ יובן בבחי' ח"ס, דגם בחי' החיצוניות שבו היא בבחי' פלא, ונק' ח"ס, דבכללות הוא בחי' סתום ונעלם כו'.

ואחר כ"ז, הרי מ"מ בחי' ח"ס הוא בחי' מקור לחכ' הגלוי', דהיינו שגם בחי' העצמיות דח"ס הוא בחי' מקור כו', דעם היות שהוא בבחי' סתימות והעלם (וגם לאחר

81) זהר (רע"מ) ח"ג כח, א. לד, א.
 82) ראה זח"א א, ב.
 83) ראה זח"ג קצג, ב. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן וביאורי זוהר שבהערה 1.
 84) שופטים יז, ת.
 85) פיוט „א-ל מסתתר" לר' אברהם מימון תלמיד הרמ"ק (נדפס בכמה סידורים). וראה תו"א לך לך יא, א.
 86) ראה הקדמת הראב"ד לספר יצירה (י, א. יא, א – בהוצאת ווארשא, תרמ"ד). פרדס שער הנתיבות פ"ב ג.
 87) ראה זח"ג רפח, סע"א (אדרא זוטא).
 88) ראה עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ב.
 89) זח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.
 90) ראה פירוש המלות פ"ח. ועוד.
 91) ראה ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. מסכת סופרים פט"ז, ו.
 92) ז' פעמים ז'.
 93) ראה פירוש המלות פרק קסג (קיא, א). תורת חיים תצוה שסז, ד.
 94) נצבים כט, כח. וראה לקו"ת פקודי ג, ב.
 95) ראה אוה"ת וישב רסד, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' קס ואילך.
 96) ראה מקומות שצויינו בהערה 47. המשך תרס"ו וסה"מ תרפ"ט (ע' 64 ואילך) שבהערה 47.

שנמשך מזה בחי' החכ' בגילוי ה"ה נשארתי בבחי' סתימא כו', וכנ"ל די"ל דכמו"כ הוא גם בבחי' הפעולה דח"ס, ומכ"ש בבחי' העצם כו', מ"מ, ה"ה בבחי' מקור לחכ' הגלוי' כו'. וכמו הכח המשכיל שהוא מקור לשכל, והיינו עצם הכח המשכיל מה שבכחו ויכולתו להשכיל, עם היות שזהו למעלה עדיין מפעולת ההתחכמות כו', היינו שאינו מקור פרטי לחכ' כו', מ"מ, ה"ה בחי' כח היולי עכ"פ להשכיל ולהתחכם כו', שהרי זהו מה שנמשך מהכח השכל היולי העצמי להיות בבחי' מקור לשכל, רק שהוא בבחי' מקור כללי עדיין כו'. וגם ההתחכמות בפועל, הרי עיקרה הוא לפי אופן כח המשכיל בעצם, אם הוא בהמשכה טובה כו', וכמשנת"ל שיש ציור בכח המשכיל באיזה אופן הוא מצוייר כו', ואם הוא מצוייר בעצם בטוב, ממילא ישכיל ויתחכם בפועל בטוב ביותר כו', וגם ישכיל דוקא באותה החכ' שהכח המשכיל שלו מסוגל אלי' מצד הציור שלו, שהוא בו בגילוי יותר כו', וכמ"ש במ"א⁷⁷. וכמו"כ תלוי ההתחכמות בפועל בחיזוק כח המשכיל בעצם, וכמו ימים ידברו ורוב שנים כו'⁹⁷, שכל מה שיגדל מתחזק כח המשכיל שלו כו', וכמו סבא דעתוהי סתים כו' דשקיט ושכיך כו'⁹⁸, והיינו שמתחזק בעצם כח חכמתו, ועי"ז יהיו השכליים שלו ג"כ באופן אחר כו'⁹⁹. הרי שיש שייכות להכח המשכיל עם ההשכלה שבפועל ובגילוי כו'. וממילא מובן, דמההשכלה בפועל נודע גם הכח המשכיל, הגם שלא נודע וניכר עצם מהותו (וגם אין זה מתאר עצם המהות, מפני שהוא בחי' פעולה לבד כו' כנ"ל), מ"מ, מציאותו ידוע, מאחר שהוא בחי' מקור עכ"פ להשכל חדש הנמשך כו', ולפי אופן מהותו בעצם, כן הוא משכיל, א"כ הרי נודע מציאותו עכ"פ כו'. ובאמת בעת שמשכיל איזה שכל חדש ה"ה מרגיש בעת ההיא שיש מקור שמשם נמשך בו ונובע השכל החדש, הרי שנודע מציאותו כו'. וכמו"כ הוא בבחי' ח"ס למעלה, דעם היותו סתום ונעלם מהגילוי, מ"מ, מאחר שזהו מקור לגילוי, ה"ז בבחי' נודע מציאותו ולא מהותו, דמהותו בעצם אינו ידוע, ונק' חכים ולא בחכ' ידיעא כו'¹⁰⁰, אבל הוא בבחי' ידיעת המציאות כו', שעז"א⁴⁶ ברוך הוא, שנודע מציאותו כו'. וכ"ז הוא בבחי' מופלא, שזהו בחי' פלא ואלף, שיש להם שייכות זל"ז, דלזאת, גם בחי' הפלא נודע במציאותו עכ"פ כו'.

אמנם ענין מכוסה הוא שמכוסה ונעלם לגמרי, שאינו נודע כלל מציאות הפלאות ואופן ההפלאה כו'. וכמו ולמכסה עתיק¹⁰¹, דברים שכיסה עת"ר¹⁰², והיינו בחי' פנימיות הכתר, שנעתק ונבדל לגמרי מהשתל', שאינו בבחי' מקור להם כלל. וכנודע¹⁰³ דבחי' א"א הוא ריש ומקור לנאצלים, ולזאת, הגם שהוא בבחי' הפלאה והבדלה מהם, מ"מ, נודע עכ"פ מציאות הפלאה ואופן הפלאה כו', וכמו"כ בחי' ח"ס נודע מציאותו, להיותו מקור לחכ' כו'. אבל בחי' עתיק הוא בחי' העצמות, שאינו בגדר מקור כלל, ממילא אינו בבחי' ידיעה כלל בעולמות כו', ונק' רישא דלא ידע ולא אתייעדא¹⁰⁴, שאינו בבחי' ידוע בעצמו כלל, וממילא לא אתייעדא כו'.

(101) ישע"י כג, ית. וראה אוה"ת שבהערה 26.

(102) פסחים קיט, א. וראה לקמן ע' 000.

(103) ראה פירוש המלות שבהערה 1 (פרק צו).

(104) ראה זח"ג (אד"ז) רפת, ריש ע"ב. שער מאמרי רשב"י

לזח"ב (ספרא דצניעותא) קעו, ב (ריש פרק א).

(97) איוב לב, ז.

(98) זח"ג קכח, ב (אדרא זוטא).

(99) ראה פירוש המלות שבהערה 1. המשך תרס"ו שם (ע')

קי. סה"מ תרפ"ט שם (ע' 66 ואילך). תרצ"ז שבהערה 77.

(100) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

ובנפש היינו בחי' מקיף דיחידה, שהוא בבחי' מקיף הרחוק, שאינו מאיר גם בהעלם כו'.
 דבחי' מקיף דחי' מאיר בהעלם עכ"פ, וכמו אע"ג דאינהו לא חזי, בבחי' גילוי
 ממש בנפשם כו', מ"מ מזלייהו חזי¹⁰⁵, בבחי' מקיף דנפשם כו', דמשו"ז נפל עליהם חרדה
 גדולה¹⁰⁶ במורגש בנפשם, שבא אליהם מבחי' המקיף כו'. וכמו התעוררות תשובה שבא
 לאדם פתאום, שזהו מבחי' מקיף דחי' כנודע. וז"ע הכרוזים שמעוררי על תשובה ועל
 עבודה, שבחי' המקיף דנפש כמו שהוא למעלה, ה"ה שומע ורואה הכרוזים העליונים,
 ועי"ז מתעורר למטה בהרהורי תשובה או בהתעוררות לעבודה כו'¹⁰⁷. ובמ"א מבו¹⁰⁸ דענין
 האמונה פשוטה שיש בכאו"א מישראל, שמאמינים באחדות ה' ובהתהוות מאין ליש
 וכה"ג בתוקף האמונה, שא"צ ע"ז שום ראי' כלל, מה שחכמי הפלסופי נלאו להשיג
 בשכלם אפס קצהו, ובנש"י ה"ז בהנחה מוחלטת בנפשם כו', זהו משום דמזלייהו חזי,
 והיינו דהנפש כמו שהוא למעלה (שזהו בחי' מקיף דנשמה שנשאר למעלה כו' כנודע),
 ה"ה רואה עצם מהות הדבר איך שהוי' אחד כו', ומתנוצץ תמיד משרש ומקור הנשמה
 אל הנשמה המלוכשת בגוף, ומשו"ז יש בהם תוקף האמונה כו'. וכ"ז הוא בבחי' מקיף
 דחי', שיש לו אחיזה עכ"פ בכחות הגלויים, ולכן מה שמזלייהו חזי, ה"ז פועל בהכחות,
 כמו בהתעוררות תשובה ובכח האמונה וכדומה כנ"ל, ובא במורגש בהם כו'. אבל מקיף
 דיחידה הוא שאינו מאיר גם בהעלם כו', ולזאת, הגם דבחי' יחידה שבנפש היא מיוחדת
 תמיד בבחי' יחוד ודביקות אמיתי בעצמות א"ס ב"ה, וכמא¹⁰⁹ חבוקה ודבוקה בך, ושעש"ז
 נק' יחידה, ע"ש שמיוחדת ומקבלת מבחי' יחיד כו'¹¹⁰, ומ"מ, אין מזה שום גילוי והרגש
 בהכחות הגלויים כו'. וכמו"כ אע"ג דאזיל הכא והכא¹¹¹, הוא מצד הארת הנפש
 המתלבשת בגוף, ומ"מ, דיוקנא אשתאר בך לעולם כו'¹¹¹. והיינו לפי שהוא בבחי' ריחוק
 והעלם לגמרי, שאין לו אחיזה בכחות הגלויים כו'. וכן ההתפעלות והרצוא שמצד עצם
 הנשמה בבחי' יחידה שבה, אינו מצד השגה והתבוננות, גם לא בבחי' ההפלאה דאוא"ס
 ב"ה, כ"א מצד ההרגש (דעם דערהער) דעצמות א"ס כו', והוא מה שבעצם נפשו נרגש
 (ווערט דערהערט) בחי' עצמות א"ס ב"ה, והרצוא הוא ג"כ לא בבחי' מורגש בנפשו, כ"א
 מה שנמשך ממילא, ואינו מרגיש כלל שנמשך ורץ כו'. וכנודע¹¹² שיש בחי' קלא פנימאה
 דאשתמע בקול פשוט, והוא בבחי' מורגש עדיין, דהיינו שרוצה באיזה דבר ונמשך איליו
 כו', דזהו כאשר הרצוא הוא ע"י ההשגה בהפלאה דאוא"ס כו', והוא בבחי' מקיף דחי'
 כו', ובחי' קלא פנימאה דלא אשתמע, היינו שאינו בא גם בקול פשוט, ובנפש הוא שאינו
 בבחי' מורגש כלל, שאין כאן שום רצון ולא שום מבוקש כו', כ"א מה שהעצם דנפש נמשך

(109) הושענות ליום ג'.

(110) ראה לקו"ת פ' ראה כה, א. סה"מ תרצ"ו ע' 57. וש"נ.
 (111) ראה זהר ח"א רמד, סע"ב ואילך. ח"ב קיד, א. וראה
 מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים ח"ב ע' קכח. אוה"ת נ"ך ח"א ע'
 קעת. לקו"ת שה"ש מה, סע"ג ואילך. שה"ש ח"ב ע' תשלג.
 סה"מ תרל"ח ע' רד. תרנ"ו ע' רסג.
 (112) ראה עטרת ראש שער ר"ה ספט"ז. פי"ח. פירוש
 המלות פל"ג. סה"מ תרנ"ט ע' רית.

(105) מגילה ג, א.

(106) דניאל י, ז. מגילה שם.

(107) ראה לקו"ת תצא לו, ד. האזינו עא, ד. שה"ש טז, ד.
 ובכ"מ.

(108) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"ב ע' שסו. אמרי
 בינה שער התפילין פ"ל (קטב, א ואילך). ד"ה והבריח התיכון
 תערי"ב (סה"מ ליקוט ח"ב ע' קעח). המשך תער"ב ח"ב ע'
 א'קפב. ח"ג ע' א"ת. וראה ד"ה ואתה תצוה תשמ"א פ"ה (סה"מ
 מלוטט ח"ו ע' קלב. בהוצאה החדשה - ח"ג ע' לז).

ממילא לבחי' העצמות דא"ס ב"ה. ולמעלה זהו בחי' עתיק, שנעתק לגמרי מסדר השתל', ומכוסה ונעלם לגמרי מבחי' ההשתל' כו'.

וְז"ע בכסה, שהמל' עולה באתר דאתמר בי' 27 במכוסה ממך כו', דהיינו שעולה בבחי' פנימיות הכתר, שמכוסה ונעלם לגמרי כו'. וז"ע בנין המל' בר"ה¹¹³, להיות שהעלי' הוא בבחי' ומדרי' שאינו בגדר השתל' כלל, לכן צ"ל בנין המל' מחדש, דהיינו להמשיך מחדש הרצון למלוכה כו'. אמנם ההמשכה היא בבחי' תוס' אורות, שיהי' גילוי בחי' המלוכה כו', והיינו לפי שבחי' פנימיות הכתר זהו שרש האמיתי דבחי' המל', לזאת ה"ה מתחדשת בעלי' זאת בבחי' אור חדש, להיות גילוי המלוכה כו', וכמשי"ת בעזה"י.

(113) ראה פרי עץ חיים שער ר"ה פ"א ואילך. שער הכוונות שם. וראה לקו"ת נצבים נא, ב. דרושים לר"ה נו, ב ואילך. ובכ"מ.

יום ב' דר"ה

לך¹¹⁴ אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש¹¹⁵. וצ"ל מה"ע את פניך כו', אחרי שכבר נא' לך אמר לבי, דהכוונה היא אלמעלה, ומהו עוד את פניך כו', ומהו פי' בקשו פני. ולהבין זה צלה"ק משנת"ל¹¹⁶ דמופלא ומכוסה שניהם בכתר, ומופלא זהו בחי' חיצוניות הכתר בכלל, ובחי' ח"ס בפרט, שזהו בחי' פלא, שמופלא מהשתל, ומ"מ יש לזה שייכות לסדר השתל, אבל מכוסה היינו דברים שכיסא עת"י, בחי' פנימיות הכתר, שמובדל לגמרי מסדר השתל'.

ט והנה בגמ' פסחים דקי"ח¹¹⁷ ע"א אמרו דברים שכיסה עת"י הן סתרי תורה. וצ"ל, הלא נת"ל¹¹⁸ דנסתרות תורה זהו בחי' פלא כו'. הענין הוא, כידוע שיש ב' מדרי' בסתרי תורה, והן בחי' רזין ורזין דרזין¹¹⁹. דרזין זהו בחי' סוד סתום, שביכולתו לבוא לידי גילוי, ואפס קצהו מתגלה כו', ורזין דרזין הוא סוד סתום לגמרי, שא"א לבוא לידי גילוי לעולם, ויתגלה רק בעוה"ב, דכתיב¹²⁰ אלקי' זולתך, והיינו מה שרק אלקים הבין דרכה כו'¹²¹, ובחי' זו יעשה לע"ל למחכה לו¹²⁰, למאן דדייק כו'¹²² (וז"ש¹²³ אשר עשה עמכם להפליא, למעלה מבחי' פלא, והו"ע הפלא ופלא¹²⁴, פלא דפלא כו'¹²⁵).

והענין הוא, כידוע¹²⁶ דבח"ס יש ב' מדרי', והיינו, דלבד בחי' הפעולה דח"ס שבבחי' מקור פרטי לחכ' כו', הנה בבחי' העצמית דח"ס יש ב' מדרי'. הא', מה שהוא בבחי' מקור עכ"פ לחכ' הגלוי, וכמו עד"מ מה שביכולתו להשכיל, דעם היות שזהו למעלה מפעולת ההתחכמות, מ"מ ה"ז מקור כו', כמשנת"ל¹²⁶, דכמו"כ למעלה הרי ח"ס בחי' מקור לחכ' הגלוי כו'. אבל המדרי' הב' הוא שסתום ונעלם מצ"ע, ואינו בגדר מקור כלל כו'. דכמו"כ יש בכח המשכיל מה שאינו מקור כלל לשכל כו', וכמו האוירא שע"ג קרומא דחפי' על מוחא כו'¹²⁷, שזהו ג"כ בחי' מוח, וכמ"ש בע"ח¹²⁸ שנק' מוח סתום כו', ואין זה בבחי' מקור כלל וכלל כו' (ועמ"ש בלקו"ת בהביאור דהחלצו¹²⁹, שזהו מה שמכריח את הכח המשכיל כו'). וי"ל דבחי' זו למעלה ומובדל מענין השכל לגמרי, רק שנמצא ממנו בדרך ממילא כו'. וכמו"כ הוא גם בבחי' החכ' הגלוי, בחי' מ"ה דחכ', זהו בחי'

(119) ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד ואילך (פב, ב ואילך).

(120) ישעי' סד, ג.

(121) איוב כח, כג.

(122) זח"א קל, ב.

(123) יואל ב, כו.

(124) ישעי' כט, יד.

(125) ראה אמרי בינה שם פנ"ה (פג, ג).

(126) ראה לעיל ע' ו. [ישן].

(127) ראה זהר ח"ב קעו, ב (ספרא דצניעותא). ח"ג קכח, ב

(אד"ר). עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ג.

(128) שבהערה הקודמת.

(129) מטות פו, ג.

(114) חלק מהמאמר מיוסד, כנראה, על אוה"ת ואתחנן ע' שנו. ד"ה ציון במשפט תפדה באוה"ת דברים ח"ה ע' א'תתקצ ואילך – כנסמן לקמן בהערות. ד"ה כי חק לישראל תרצ"ב והש"ת (ס"ה) תרצ"ב ע' כג ואילך. הש"ת ע' 18 ואילך) מיוסדים, כנראה, על מאמר זה – כנסמן לקמן בהערות.

(115) תהלים כז, ח. – והוא פסוק במזמור, לדוד ה' אורי וישעי' שאומרים, מן ראש חודש אלול עד אחר הושענא רבה" (סידור אדה"ז אחר שיר של יום. וראה שער הכולל (להרא"ד לאוואוט) פי"א סכ"ח).

(116) ע' א ואילך. [ישן].

(117) דקי"ח: אוצ"ל: דקי"ט.

(118) ע' ו. [ישן].

יום ב' דראש השנה, עת"ר

יג

פנימיות החכ' שאינו בבחי' שכל, כ"א בבחי' ראי' דחכ' כו'. וגם מה שבא מזה לידי בחי' שכל והשגה, זהו לא בבחי' סדר והדרגה בבחי' ערך כו'. וכנודע¹³⁰ דראי' דחכ' היא בחי' ראיית המהות של הדבר, דכמו"כ באלקות הוא בחי' ראיית המהות דאלקות כו', וכל שכל והשגה הוא רק בבחי' המציאות כו', דכמו"כ הוא גם בבחי' נקודה דחכ', הגם שזהו בעצם השכל (היינו בעצם ענין המושכל, לא רק בבחי' ההתפשטות שלו, כמו בהשגה דבינה כו'), מ"מ, כ"ז רק בבחי' המציאות דאלקות, והראי' היא בבחי' המהות דאלקות כו', וא"כ, בחי' השכל וההשגה הבא ע"י הראי' בבחי' המהות (וי"ל שגם מה שנת' במ"א¹³¹ שע"י הראי' במהות האלקות הנה גם השכליים המה בבחי' השכלות עמוקות ביותר כו'), ה"ז שלא בסדר והדרגה, כ"א בדרך אין ערוך כו'. והראי', ממ"ש בפע"ח¹³² בהאריז"ל שראה בשעה א' בפ' בלק ובלעם מה שהי' צריך להביא זו בדיבור בפ' שנה כו', הרי שאין זה בסדר והדרגה כו', וכמ"ש במ"א¹³³. וא"כ, בחי' הראי' דחכ', מה שנמצא מזה ענין השכל והשגה, אין זה בבחי' מקור כו' (ומ"מ, ענין השכליים העמוקי, י"ל שיש להם שייכות לבחי' הראי' דחכ', וכמו חכמת שלמה, שזה משום דוה' נתן חכ' לשלמה כו'¹³⁴, וכמ"ש במ"א¹³⁵, ולכן השכליים האלו מובדלים בערך משכליים אחרים כו'). וכמו"כ הוא בבחי' ח"ס, דעם היות דבחי' החיצוניות שבו נעשה בחי' מקור לחכ' גלוי, מ"מ, בחי' הפנימיות והעצמיות אינו בבחי' מקור כלל כו'. וי"ל דבחי' ראי' דחכ' זהו שנמשך מבחי' העצמיות כו'¹³⁶. ובחי' זו דח"ס היא בכלל בחי' פנימיות הכתר כו', וכמ"ש במ"א¹³⁷ דח"ס זהו עיקר בחי' הממוצע, מצד הב' מדרי' הנ"ל שבו כו'. וזהו בחי' מכוסה, בחי' עתיק, פנימיות הכתר, שמכוסה ונעלם לגמרי כו'.

י זש"א²⁷ במופלא ממך אל תדרוש, ענין הדרישה הוא לידע אמיתת הדבר או טעמו של דבר, וכמו דרש דרש משה כו'¹³⁸, ובמופלא ממך, היינו בחי' אוא"ס שלמעלה מהשתל', הגם שאפשר לידע אופן ההפלאה בבחי' ידיעת השלילה כו'¹³⁹, אל תדרוש, לידע מהות הדבר, כי נפלא הוא מהשגה וידיעה, רק בבחי' נודע מציאותו לבד כו' כנ"ל. אמנם במכוסה ממך²⁷, היינו בבחי' עצמות א"ס שאינו בגדר מקור להשתל' כלל כו', אל תחקור כלל, לידע גם מציאותו ית', להיות שאינו בגדר ידיעה כלל כו'. וע"ד מ"ש בתו"א ד"ה ויושט המלך לאסתר¹⁴⁰, בענין ולגדולתו אין חקר¹⁴¹, דלגדולתו העצמית שלמעלה מבחי'

130) ראה תורת חיים נח מת, א ואילך. סה"מ תרמ"ז ע' קט ואילך.

131) ראה גם המשך תרס"ו ע' תצא. תער"ב ח"א ע' שטו.

132) שער ק"ש שעהמ"ט פ"א. הובא בלקו"ת צו יז, ב. ובכ"מ.

133) ראה גם המשך תרס"ו ע' רפב. ע' תצא. וראה מאמרי

אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' רסד ואילך. סה"מ תרמ"ז שם.

134) מלכים-א ה, כו.

135) ראה פירוש המלות שבהערה 1.

136) ויותר מזה מבו' במ"א (בד"ה מי אל כמוך בס' ירמי'

יחזקאל*) ד"ל דנתי' ה"ב דחכ' (שזהו בחי' מ"ה דחכ' כמ"ש

בד"ה וככה הגדול**)) זהו בחי' פנימיות אבא שהוא בחי' פנימיות עתיק כו'. – כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע השמיט קטע זה בהגהות להמאמר.

137) ראה אמרי בינה שער התפלין פקמ"א (קפב, ג ואילך). המשך תער"ב ח"א ע' שצט ואילך. ע' תנב ואילך. ד"ה ביום השמע"צ וד"ה בראשית ברא תשל"א.

138) שמיני י, טז.

139) ראה לעיל ע' ב. [ישן]

140) צט, ב.

141) תהלים קמה, ג.

** ראה המשך וככה תרל"ז פכ"ה. פכ"ו. פל"ב. וראה טה"מ

תרס"ד ע' צה.

(* אה"ת נ"ך ח"א ע' תצב.

לך אמר לבי

סוכ"ע, אין לחקר ולהתבונן כלל כו'. ובס' אבן יחייא¹⁴² פי' גדולתו העצמית היינו בחי' אמיתת העצמיות, מחויב המציאות כו', דבזה אין חקר כלל, להיותו נמצא בבחי' בלתי מציאות נמצא כו', שאינו שייך בזה שום ידיעה כלל כו'. וכמו"כ בחי' עתיק, שזהו בחי' תחתונה שבמאציל, היא בבחי' לא ידע ולא אתייעד' כלל כו'. וכן בחי' המל' כשעולה בבחי' פנימיות הכתר, אי' בת"ז סוף תי' י"ח¹⁴³, דאתמר בה ונעלמה מעיני כל חי¹⁴⁴, ועלה אתמר נתיב לא ידעו עיט כו'¹⁴⁵, וידוע¹⁴⁶ שזהו הנתיב הראשון דל"ב נת"ח¹⁴⁷, והוא בחי' פנימיות אבא, דחשיב כמו פנימיות עתיק כו'¹⁴⁸, ולכן נא' בו לא ידעו, ונק' המל' ג"כ בעלותה בבחי' פנימיות הכתר ג"כ בשם נתיב לא ידעו כו'¹⁴⁹. ובתי' יו"ד¹⁵⁰ אי' דסליקת עד דלא אשכחן לה אתר, ושאלין מלאכין בגינה אי' מקום כבודו כו'¹⁵¹. וכ"ה בתי' ה'¹⁵². ושם, דשרשה הוא בבחי' פנימיות הכתר, וכמ"ש¹⁵³ אבן כו' היתה לראש פנה, וכמ"ש בע"ח שער א"א¹⁵⁴ דשרשה מבחי' רדל"א כו', וכאשר עולה לשרשה ומקורה האמיתי, שאלין אי' מקום כבודו¹⁵¹, ואמרין ברוך כבוד ה' ממקומו¹⁵⁵, היינו משרשה ומקורה, כמ"ש בכס"מ¹⁵⁶ שם, וכמ"ש במ"א¹⁵⁷ בענין ממקומו הוא מוכרע כו'.

וזהו בכסא, דהיינו עליית המל' בר"ה שעולה בבחי' פנימיות הכתר כו'. וזהו מה שאומרים בר"ה המלך הקדוש¹⁵⁸, לפי שהמל' עולה בבחי' קדושת העצמיות דא"ס, שלמע' מע' מגדר שייכות אל העולמו'¹⁵⁹. דהנה, בחי' חיצוניות הכתר נק' רצון¹⁶⁰, והיינו בחי' הרצון להאציל ע"ס דאצי' כו', וכן בשרש הראשון באוא"ס שלפני הצמצום הוא בחי' העליית הרצון שעלה ברצונו להאציל ולברוא, שזהו בבחי' חיצוניות דאוא"ס ב"ה כו', כנודע¹⁶¹. אבל בחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ה"ה למעלה מעלה מגדר רצון לעולמות, והוא קדוש ומובדל בבחי' קדושה בעצם, לא רק מה שקדוש מהשתל', והו"ע קדושתו שלמעלה מקדושתכם כו'¹⁶², וכמ"ש במ"א¹⁶³. וכאשר המל' עולה בבחי' ומדרי' זו, אומרי' המלך הקדוש, שלמע' מבחי' הרצון לעולמות ומבחי' הרצון למלוכה כו', דהרצון דאנא אמלוך¹⁶⁴ הכל הוא מה ששייך לעולמות, דלפי שעלה ברצונו אנא אמלך, ה"ז סיבה כבי' להתעוררות הרצון לעולמות כו', כמ"ש במ"א¹⁶⁵, אבל בחי' קדושת העצמית אינו בערך

-
- (142) פירוש חמש מגילות וכתובים לר' יוסף ב"ר דוד אבן יחייא (בולוניא, רח"צ). הובא באוה"ת (יהל אור) לתהלים שם. (143) לז, ב. (144) איוב כח, כא. (145) איוב שם, ז. (146) ראה לקו"ת בהעלותך לו, ג. אוה"ת לך ח"ד תשו, א ואילך. המשך וככה תרל"ז פכ"ו. סה"מ תרנ"ח ע' כא ואילך (147) = נתיבות חכמה (ראה ספר יצירה רפ"א). (148) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. רמ"ז לזח"ג רס, ב. רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. קונטרס לימוד החסידות פ"ג (אגרות קודש אדמור" מהוריי"צ ח"ג ע' שלה ואילך) וסה"מ הש"ת ע' 49 ואילך בהערה. (149) ראה אוה"ת וסה"מ תרנ"ח שם. (150) כד, ב. (151) נוסח קדושת כתר. (152) כ, א. (153) תהלים קיח, כב. (154) פ"ב. (155) יחזקאל ג, יב. (156) = בכסא מלך (לתקו"ז תיקון ה שם). (157) ראה סה"מ"צ להצ"צ קעח, א ואילך. (158) שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ב ס"א. (159) ראה סידור עם דא"ח רג, ג ואילך. סה"מ עזר"ת ס"ע יט ואילך. (160) לקו"ת בהעלותך לו, א. שה"ש כד, ב. ובכ"מ. (161) ראה מאמרי אדמור" האמצעי דרושי חתונה ח"ב ס"ע תקלח ואילך. המשך תרס"ו ע' עא ואילך. ע' תרפז. (162) ויקר' פכ"ד, ט. (163) ראה לקו"ת נצבים נג, א. דרושים ליוה"כ עא, א ואילך. (164) ראה לקו"ת נשא כא, ד. מקומות שצויינו בהערה הבאה. ובכ"מ. (165) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נת, ג. סה"מ"צ להצ"צ שם. סה"מ תרל"ד רמב ואילך.

כל הנ"ל, ולזאת נק' אז המלך הקדוש, בבחי' קדושת העצמית כו'. וזהו ג"כ מה שצ"ל בנין המל' בר"ה, לפי שהמל' עולה למעלה מבחי' הרצון דאנא אמלך, לזאת צריכים להמשיך מחדש הרצון למלוכה, ע"י תקיעות וברכות כו', אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם¹⁶⁶, להמשיך בחי' הרצון למלוכה, ושיהי' גילוי המלוכה, היינו להיות גילוי אוא"ס למטה כו', שזה נעשה ג"כ ע"י העלי' בבחי' עצמות א"ס דוקא, וז"ע בנין המל' שבר"ה כו'. וז"ע בכסה, דמפרש הזהר¹⁶⁷ שזהו עליית המל' שעולה באתר דאתמר בי'²⁷ במכוסה ממך אל תחקור, דהיינו שעולה בבחי' עצמו א"ס, בחי' פנימיות הכתר כו', וכן הרמ"ז שם, שהמל' בהתעלותה מתחדש בה כח להתקן מחדש כו', דכשם שהז"א בבחי' דורמיטא שלו, שהו"ע סילוק המוחין דז"א, ה"ה מתחדש ע"י כומוחין חדשים כו'¹⁶⁸, וכמו עד"מ שע"י השינה מתחדש אור השכל כו'¹⁶⁸ (דלבד זאת שע"י השינה מסתלקים האידיים המעלימים ומסתירים, ונעשים כלי המוחין כלים יותר לקבל אור השכל כו', וגם כמ"ש במ"א¹⁶⁹ בענין החלומות, שזהו בירור המוחין מהמח' זרות, שהן אותיות דתהו, שמתבררים ע"י החלומות, שזהו בירור כו', וכמ"ש במ"א¹⁷⁰ בענין יוסף שהי' פותר חלומות כו', וע"י זה מתחזק ומתחדש אור השכל הרוחני, דחלום הוא מל' ותחלמני ותחייני כו'¹⁷¹, כמ"ש במ"א¹⁶⁹, הנה מלבד זאת, ע"י עליי' הנפש שמתעלה בעת השינה, ה"ה מתחדש ע"י כו', דכל דבר כשעולה לשרשו ה"ה מתחדש בעלייתו כו', וכמו"כ בעת השינה, שהנפש עולה למקורו, ה"ה מתחדש בבחי' חיות חדש בכח השכל ובכל הכחות כו', וז"ע ששואבת לה חיים מלעילא כו'¹⁷²), וכמו"כ בחי' ז"א, ע"י סילק המוחין בבחי' דורמיטא דלי', ה"ה קונה אז מוחין עליונים כו', כן הוא בבחי' המל', שע"י עלייתה מתחדש כחה להתקן ולהבנות בבחי' בנין שלם, להיות גילוי המלוכה, דהיינו גילוי אוא"ס, שזהו הנק' בנין עדי עד כו'¹⁷³.

ולהבין ענין עליית המל' בר"ה, שעולה בבחי' העצמות א"ס ב"ה, ושע"י מתחדש אורה כו', ילה"ק תחלה מ"ש בס' הבהיר¹⁷⁴ הובא בפרד"ס שער הכנויים פ"ד¹⁷⁵ וז"ל, אר"מ מ"ד ויאמר אלקי' יהי אור ויהי אור¹⁷⁶, ולא אמר ויהי כן, מלמד שהאור ההוא הי' גדול מאד, ואין כל ברי' יכולה להסתכל בו, גנוז הקב"ה לצדיקים לע"ל, היא מדת כל סחורה שבעולם, והיא כח אבן יקרה שקורין דר וסוחרת¹⁷⁷ כו', ועל מה רומז מדת דר, מלמד שלקח הקב"ה מזיום (נר, מהאור הקדום ומהסוחרת) א' מאלפים, ובנה ממנה אבן יקרה נאה ומוקשטת, וקשר בה כל המצות כו' עכ"ל. וכללות המכוון י"ל, דהאור שנברא

166 ר"ה טז, א. לד, ב.

167 ח"ג ערה, א. הובא לעיל ע' 000. וראה ביאורי הזהר שבהערה 27.

168 ראה תניא אגה"ק סי"ד. מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' נב ואילך. אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'שטו ואילך. ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' תיד. וראה לקמן ע' 000.

169 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים ח"א ע' סה ואילך. אוה"ת ויחי ח"ה תרט, א ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' צז ואילך. תרע"ח ע' קכט ואילך. ד"ה ר"ש פתח תשכ"ב (סה"מ תשכ"ב ע' פו ואילך).

170 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן שם. אוה"ת ויחי ח"ו

תתשמח, ב.

171 ישע"י לח, טז (ושם: וְתַחֲלִימֵנִי וְהַיְיָנִי. אבל כ"ה כפננים (ותחייני) בברכות נה, א. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' קה. וש"נ).

172 ראה ב"ר פי"ד, ט.

173 נוסח ברכת נשואין (כתובות ת, א). וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ע' קעת. ע' רצג ואילך.

174 סימן קצ. הובא בהשמטות לזח"א רסד, א.

175 ראה אוה"ת וישב רסב, א. ח"ה תתצג, ב.

176 בראשית א, ג.

177 אסתר א, ו.

לך אמר לבי

ביום ראשון, שלא הי' העולם כדאי להשתמש בו, כדאי' במד"ר¹⁷⁸, נמשך בהעלם בבחי' מל', וזהו האבן שנק' דר כו', וקשר בה כל המצות, היינו שע"י המצות יאיר בה האור הזה בגילוי ממש כו'.

וביאור הענין, צ"ל¹⁷⁹ תחילה מש"א שהאור לא הי' אפשר להסתכל בו וגנוז, וכ"ה במד"ר¹⁸⁰, ראה שאין העולם כדאי להשתמש בו וגנוז כו', וצ"ל מהו שאין העולם כדאי להשתמש בו, ומהו"ע הגניזה. והענין הוא, דהנה כתי'¹⁸¹ ויבדל אלקי' בין האור ובין החשך, ויש בזה בירושלמי¹⁸² ובמד"ר¹⁸³ ב' פי', הא', שהבדילו לעצמו, וי"א הבדילו לצדיקים לע"ל (שו"ע הגניזה כו'), והב', הבדלה ממש, שהבדיל האור מן החשך שלא ישתמשו בערבובי', כמו שפרש"י ע"פ זה¹⁸¹. וצ"ל מה הוצרך להבדיל בין האור והחשך, הלא אור וחושך הם הפכים זמ"ז, וממילא הם מובדלים זמ"ז, וא"כ מה נצרך להבדיל ביניהם.

אמנם י"ל¹⁸⁴ דחושך זה אינו חושך ממש, כ"א הוא ג"כ בחי' אור, רק שהוא אור המאיר את החשך. דהנה, באור יש ב' מדרי', הא', האור בעצם, כמו שהוא בבחי' אור עצמי ממש, והב', האור שהוא להאיר את החשך, שאינו בבחי' אור עצמי כו'. ובבחי' אור זה שלהאיר את החשך יש ג"כ כמה מדרי', דבכללות הן ב' מדרי', הא', בחי' האור שהוא בערך אל החשך שהוא מאיר אותו כו', דאור זה פשוט שאינו בבחי' אור עצמי כו', והב', האור שהוא מעין העצם, ואינו עדיין בערך החשך שהוא מאיר אותו, ומ"מ הוא אינו בחי' אור עצמי ממש כו'.

ויובן זה עד"מ מאור וזיו השמש המאיר מן השמש, ה"ה לפי אופן העצם, דלהיות שעצם השמש הוא בהירי בעצם, לכן ההתפשטות והזיו שלו הוא אור המאיר כו', מ"מ, הרי הזיו ענינו הוא להאיר, היינו לפעול פעולת האור כו', וכמ"ש¹⁸⁵ ויתן אותם כו' להאיר כו', וא"כ אינו בבחי' אור עצמי, שאין ענינו לפעול¹⁸⁶ (וכנודע¹⁸⁷ ונת' ג"כ לעיל¹⁸⁷ דכל פעולה הוא חוץ לעצם כו'), כ"א התגלות מן העצם שמורה על העצם כו', וכמו חכמת אדם תאיר פניו¹⁸⁸, דמי שהוא חכם גדול, הרי אור חכמתו ניכר בהארת פניו, והיינו גם בעת שאינו עוסק במושכלות ניכר בהארת פניו שהוא חכם כו', וכמו"כ בעת שעוסק במושכלות באיזה ענין עמוק, ניכר באור פניו גודל ועומק חכמתו כו', ובכלל זה הוא ג"כ מה שאמרו¹⁸⁹ צהבו פניו של ר"א משום שמצא תוספתא חדתא כו'¹⁹⁰, דכאשר משכיל השכלה חדשה, נעשה צהיבת הפנים ע"י גילוי אור החכ' או מהתענוג שמתגלה כו',

(178) ראה שמו"ר רפ"ה. יפה תואר לבר"ר פ"ג, ו.

(179) בהבא לקמן – ראה אוה"ת ואתחנן שבהערה 114.

(180) ראה בר"ר פי"א, ב. פי"ב, ו. שמו"ר שם.

(181) בראשית א, ד.

(182) ברכות פ"ח ה"ו.

(183) בר"ר שבהערה 178.

(184) בהבא לקמן – ראה ד"ה ציון במשפט תפדה

שבהערה 114.

(185) בראשית א, יז.

(186) ראה גם סה"מ תרנ"ט ע' צט.

(187) ע' 000.

(188) קהלת ה, א.

(189) ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. פסחים פ"י סוף ה"א.

שקלים פ"ג ה"ב. קה"ר פ"ח, א (ד).

(190) כ"ה בכ"מ בדא"ח (תו"א ויקהל פח, ב. מגילת אסתר

קכב, ב. לקו"ת פקודי ג, ג. צו ט, א. מסעי צג, ב. סה"מ תרצ"ז ע' 175. ועוד). ובירושלמי וקה"ר שם: אורייתא חדתא שמעת

א"ל (ר' אבוהו) תוספתא עתיקא.

וכמ"ש במ"א¹⁹¹, הרי אור זה הוא התגלות העצם, דמאור השכל הפנימי והעצמי שבמות, או מגילוי התענוג שבשכל, מתגלה ממילא אור פניו, דחכמת אדם תאיר פניו כו', ואין זה לפעול איזה דבר, כ"א הוא גילוי העצם לבד, ומורה על אור עצם חכמתו כו', אבל אור וזיו השמש הרי אינו לתאר את העצם, כ"א לפעול פעולת האור כו', ולזאת, עם היות שהוא לפי אופן העצם, ומעין העצם, ואינו בבחי' ערך ממש אל החשך שמאיר אותו כו', דהגם שהאור נמדד לפ"ע העולם ע"י הנרתק המלביש את השמש כו', מ"מ אינו בבחי' ערך ממש, וכנודע דאור השמש אינו בבחי' אור פנימי¹⁹² (ולא כמו אור וחיות הנפש, שבא בבחי' אור וחיות פנימי בגוף, ולכן ה"ה בא בהגשמה לפי אופן חיבור הגוף, וכמשי"ת, משא"כ אור השמש אינו מתגשם כ"כ לפי אופן גשמיות העולם, מפני שאינו בבחי' אור פנימי) בבחי' התלבשות ממש, כ"א שמאיר מלמעלה בבחי' מקיף כו', מ"מ, מאחר שענינו להאיר, אינו בבחי' אור עצמי ממש כו'. ואופן הא' הוא בחי' האור שמתצמצם להיות בבחי' התלבשות ממש בהחשך להאירו כו', דאור זה ודאי אינו בבחי' עצמי כו'.

והענין הוא¹⁹³, דהנה, כל הנבראים יש בהם שני בחי', היינו הגוף של הנברא, והאור והשפע אלקי שהיא בחי' נשמתו השופע בו תמיד להחיותו, שהוא בחי' אור וכלי, דב' ענינים אלו ישנם בכל הנבראים, גם בדומם וצומח, שיש בהם בחי' נפש, וכמ"ש בע"ח בסופו¹⁹⁴, וכן גם נבראים העליונים יש בהם חומר וגם צורה¹⁹⁵, שהן בחי' אור וכלי, וכמ"ש¹⁹⁶ כי רוח החי' באופנים, שבחי' רוח החי' היא חיות אלקות ואור אלקי השופע ונמשך בהאופנים להחיותם, שהוא כח הפועל בנפעל, וכמו הנשמה המלובשת בגוף כו'. והנה, הגוף וחומר הנברא הוא בחי' חשך לגבי הנשמה שבו, שהיא בחי' אור, וכמ"ש¹⁹⁷ נר ה' נשמת אדם, שכמו שאין ערוך חשך לגבי אור, שהן ב' הפכים, כך אין ערוך גשמיות הנברא לגבי נשמתו כו', וכן אפי' בנבראי רוחניים, אין ערוך בחי' גוף האופנים לגבי רוח החי' השופע בהם להחיותם, שהוא בחי' אלקות כו'.

ומ"מ, הרי האור והחיות האלקי בא בבחי' התלבשות בגוף הנברא, ונעשה כערכו וכמהותו כו'. וכמו עד"מ באור וחיות הנפש המתפשטים ומתלבשים בכלי' ואברי הגוף, הרי הכוחות כמו שהן בהתלבשות בהגוף, אינם בערך כמו שהן טרם התלבשותם באברי הגוף, יג שהן רק בבחי' התפשטות מעצמות הנפש, כמו אור וזיו המתפשט מן העצם כו', וכנודע¹⁹⁸ שהנשמה למעלה אין לה גוף, ואינה מתלבשת בשום דבר, וא"כ הכחות שלה הם רק בבחי' התפשטות מן העצמות, כמו אור וזיו המתפשט כו', וה"ה כחות רוחניים ממש בבחי' הפשטה מן הגשם לגמרי, דהשכל והמדות שלה הן בבחי' תכלית הרוחניות, וכמו נשמות בג"ע שמשיגים את אלקות ממש, וכידוע ענין זיו השכינה שמאיר בג"ע, שזהו בחי' האלקות דאצי' כו', והשגת הנשמות בג"ע הוא שמשיגין בחי' מהות האור והזיו כו'.

(195) ראה אור תורה להרב המגיד סימן קיד. סימן שכג. תו"א מקץ מא, ד. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקסט. סה"מ תרכ"ט ע' יז ואילך. ע' שצג ואילך. ובכ"מ.
(196) יחזקאל א, כ. כא.
(197) משלי כ, כז.
(198) ראה לקו"ת ברכה צח, א. שה"ש לו, ב.

(191) ראה מקומות שצויינו בהערה הקודמת.
(192) ראה תו"א ויקהל פז, ב. ובכ"מ.
(193) בהבא לקמן – ראה ד"ה ציון במשפט תפדה שבהערה 114. סה"מ תרצ"ב והשי"ת שבהערה הנ"ל. וראה המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קצב ואילך.
(194) שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"י.

לך אמר לבי

וכמ"ש במ"א¹⁹⁹, וכן כל הכחות שלו, כמו האהוי"ר שלה, הכל הוא בבחי' הרוחניות ממש כו'. ואח"כ בהתלבשותן²⁰⁰ בגוף, עם היות שגם אז כל ענינה הוא בהשגת אלקות ובבחי' התפעלות אור אלקי (וכמ"ש במ"א²⁰¹ ההפרש בין השכל דנה"א להשכל דנה"ט כו'), מ"מ, הרי השגה גופא היא בבחי' השגה מורגשת ומגושמת, שהיא בבחי' יש ממש לגבי ההשגה שהי' לה קודם כו'. והראי', שהרי השגה זאת יכולה להיות גם בשכל הטבעי, שגם הוא יבין את האור האלקי כו', ומובן שהנה"ט אינו בערך שיקבל בחי' אור אלקי ממש כמו שהוא כו', וא"כ, ההשגה האלקית שמתקבל גם בשכל הטבעי, בהכרח שאינו אלקות, והוא בבחי' הגשמה ובבחי' יש כו', ואמיתית ההשגה האלקית כמו שהיא בנה"א באמיתית הכחות שלו כמו שהן טרם התלבשותן בנה"ט, ה"ז א"א באמת להתקבל בשכל הטבעי דנה"ט כו'. והנה, מה שמתקבל ממש בשכל הטבעי, הוא רק במדרי' תחתונות באלקות כו', וההשגה במדרי' עליונות באלקות ה"ה נתפסים רק בשכל דנה"א, לא בשכל דנה"ט, וכמ"ש בתו"א ד"ה בכ"ה בכסלו²⁰², דהשגת והתבוננות דנה"א מצ"ע היא בענין ה' אחד²⁰³, שזה מובן ומושג רק לנה"א, ובכדי להביא הביטל בנה"ב, הוא ע"י התבוננות בכרוך שם כו'.²⁰⁴ באמת הוא כן, שיש אופן עבודה בנה"א כמו שהוא בבחי' הפשטה מנה"ט, דהשגה והתפעלות זאת היא בבחי' רוחניות יותר באין ערוך, שמאיר ונרגש שם האור האלקי ביותר, באין ערוך לגבי הגילוי והרגש האור האלקי שבבחי' התלבשות כו', והעיקר זהו בנשמות גבוהות שנק' עובדי ה' בנשמתן²⁰⁵, שהן מופשטין מהגשם כו'. אמנם בעבודת הנה"א להביא הביטל בנה"ב (שבשביל זה ירדה למטה כו'), שההשגה שלה היא בבחי' התלבשות בשכל הטבעי, הרי קודם התלבשותה, לא היתה בבחי' השגה כזאת כלל כו'.

וכן התפעלות המדות שלה ה"ה בבחי' התפעלות מורגשת בבחי' התגלות הלב. והענין הוא, דהנה, יש ב' בחי' במדות אהוי"ר²⁰⁶, הא', אהוי"ר המכוסים, והב', אהוי"ר המגולים, ושניהם הם בלב, וההפרש ביניהם הוא, דאהוי"ר המכוסים הוא שהמדות אינן נפרדים מן המוחין, והיינו כאשר ההשגה וההתבוננות היא בבחי' פנימיות המוחין, דהיינו בבחי' האור האלקי כמו שהוא מופשט מלבושי השגה, והיינו בבחי' העצם דהאור האלקי, שאז מאיר גילוי אור המוחין ומתפשטים בלב ג"כ, והמדות שבלב נמשכין ממילא אחר המוחין כו', דלהיות שעצם אור האלקי מאיר אצלו, הנה על האור הזה אין שום הגבלה ועכבה, שאינו מתעכב במיצר הגרון²⁰⁷, ומאיר האור גם בלב, והמדות נמשכים ממילא אחר המוח כו'. ומפני שהאור האלקי מאיר בגילוי ממש בהמדות, לכן הן בבחי' התפעלות בלתי מורגשת, ובבחי' ביטל ממש כו', דכמו שהתפעלות המוחין בכלל (גם בבחי' חיצוני' יד

(204) פסחים נו, א.

(205) ראה שער האמונה פכ"ו (מו, א). מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' נג. ע' קלו. סה"מ תר"ן ע' שנד. המשך תרס"ו ע' רח. סה"מ תרח"ץ ע' רנב ואילך.

(206) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' נו (ועם הוספות וכו') – ספר המאמרים עזר"ת ס"ע פט ואילך). כתובים ח"ב ע' קיא. תורת חיים נח מט, ב ואילך. וראה קונטרס העבודה ע' 7. ספר המאמרים תרס"ה ע' רמו ואילך. לקו"ש חל"ט ע' 28.

(207) ראה תו"א וארא נו, ג ואילך. ובכ"מ.

(199) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי אחרי עה, א ואילך. וראה גם סה"מ תרצ"ב ע' סא. ע' רצא ואילך. תרח"ץ ע' רכב. וש"נ.

(200) בהתלבשותן: בתחילה כ': „בהתלבשותה“, ואח"כ תיקן כפפנים.

(201) ראה גם לקו"ת בחוקותי מז, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' תה ואילך. ע' תיז ואילך. סה"מ תרס"ג ח"א ס"ע ו ואילך. פלח הרמון ויקרא ע' קסב. ע' תכט ואילך.

(202) כט, ב ואילך.

(203) ואתחנן ו, ד.

המוחין) הוא לא בבחי' הרגש כו', כמו"כ הוא בהתפעלות המדות הנ"ל (והן למע' יותר מבחי' התפעלות שכלי דחיצוניות המוחין כו'), והתפעלות זאת אינה בבחי' חיצוניות הלב, שזהו בבחי' מורגש ובבחי' ישות כו', כ"א הוא בחי' פנימיות הלב, מה שהלב נמשך ממילא אחר כוונת המוח כו', והוא בבחי' ביטל ממש כו'. והאוי"ר המגולים, דהיינו בהתגלות הלב, הוא, שהמדות הן נפרדים מההשגה שבמוחין, והיינו כאשר ההשגה היא בבחי' חיצוניות המוחין, שהאור האלקי נתפס בלבושי השגה כו'. ועם היות שגם בזה צ"ל ההרגש מהאור האלקי, זהו רק שיהי' נרגש אצלו שמשיג אלקות, וכל הענינים שמשיג הכל הוא באלקות כו' (וזאת היא הסיבה מה שכמה מעובדי ה', הגם שמתבוננים היטיב באיזה ענין אלקי, ומ"מ אין להם חיות בזה, ואינם מתפעלים כו', זהו מפני ששוכח שמתבונן בענין אלקי, ונרגש אצלו רק השכלי, ולא האלקות כו', וצ"ל שבעת ההתבוננות ירגיש שמתבונן ומשיג השגה אלקית כו'), אבל ההתעסקות שלו וטרדת שכלו הוא בההשגה האלקות, לא בעצם האור האלקי, וכן התקשרות נפשו הוא בההשגה, ומזה הוא מתפעל כו'. והשגה זאת אינו מאירה בגילוי לב, רק שההתפעלות שכלי, מה שמתפעל במוחו על הטוב דאלקות, זה נעשה מקור להתפעלות המדות כו'. והתפעלות הזאת היא בחיצוניות הלב ובבחי' מורגש. וזהו האהוי"ר שבהתגלות הלב, שבאה במורגש בחיצוניות הלב כו'. וכך היא המדה, דבירידת הנשמה למטה צ"ל ההתפעלות באופן כזה דוקא²⁰⁸, לפי שההתפעלות הזאת נרגשת גם בנה"ט, ומתפעל הנה"ט ג"כ בהתפעלות זאת, לאחר שיבין גם הוא את ההשגה האלקית כו' כנ"ל. וגם, דאופן התפעלות זאת פועל יותר אח"כ בהנהגה דכל היום להיות כל מעשיו לש"ש דוקא כו'. והאהוי"ר שבהתגלות הלב דוקא הן בבחי' גדפין²⁰⁹ למעשה המצות, היינו שנותנים חיות בהמצוה, ולהיות סו"מ וע"ט²¹⁰ בבחי' אור וחיות פנימי כו', וכמ"ש בסש"ב פט"ז²¹¹.

(והנה בסש"ב שם שולל בחי' האוי"ר שבתבוננת מוחו ותעלומות לבו הנק' מח' טובה, שבעצם גבהו דרכיהם למעלה מעלה מבחי' המעשה, רק שהקב"ה מצרפן למעשה²¹² כו'. ומבו' שם, דאהוי"ר הנ"ל הוא רק מה שהלב מבין שכך יאתה לו שתכלה כו' לידבק כו', לא שהוא רוצה וחפץ באמת לדבקה בו כו'. ואין זה בחי' אהוי"ר המכוסים, שהן למעלה הרבה מבחי' אהוי"ר המגולים כו', ואהוי"ר שבתבוננת מוחו כו' ה"ה למטה במדרי' מהאהוי"ר המגולים, שזהו מה שחפץ באמת לדבקה בו כו'. ומ"מ, מה ששייך למעשה"צ בפועל, הן האוי"ר הגלויים דוקא, וכמ"ש בסש"ב²¹³ הטעם, כי הלב הוא ג"כ חומרי, כשאר האברים שהם כלי המעשה, אלא שהוא פנימי וחיות להם, לכן יכול להתלבש בהם להיות להם גדפין להעלותם, א"כ, דוקא בחי' אהוי"ר שבהתגלות הלב, שזהו בבחי' חיצוניות הלב, הן הן דוקא בבחי' גדפין למעשה"צ להיות בחי' חיות להם להעלותם כו'. רק בצדיקים הגדולים, גם קיום המצות שלהם הוא במדרי' נעלית יותר, וכן העשיות שלהם כל היום הוא באו"א לגמרי, שהכל הוא עניני אלקות כו', וכמ"ש בסש"ב פכ"ג בענין

(211) ראה אוה"ת נח ח"ג תקצט, ב ואילך.

(212) ראה קידושין מ, א.

(213) שם.

(208) ראה ד"ה לך אמר לבי תש"כ (סה"מ מלוקט ח"ג ע' רפח. בהוצאה החדשה – ח"ד ע' רפח).

(209) ראה תקו"ז ת"י (כה, ב).

(210) תהלים לד, טו.

לך אמר לבי

האבות הן המרכבה²¹⁴, שכל אבריהם היו קדושים כו', ובוזה אינו שייך לומר ענין לשם שמים, מאחר שהכל עניני אלקות ממש כו'. וי"ל דזהו ע"י בחי' פנימיות הלב הנ"ל. אבל מדות כל אדם בקיום מעהמ"צ ובהתגברות על הכחות הטבעיים דנה"ב לבררם ולזככן כו', זהו ע"י אהוי"ר שבהתגלות הלב כו').

טו

ונמצא דהעבודה צ"ל בבחי' התפעלות אהוי"ר בהתגלות הלב, בכדי שיהי' בבחי' אור וחיות בקיום המצות, ובכדי לפעול הביטל בנה"ב כו', אבל מ"מ, הרי ההתפעלות היא בבחי' התפעלות מורגשת בבחי' יש, דבהנשמה מצ"ע אינו שייך התפעלות כזאת ולא ההשגה באופן כזה כו'.

וגם הנשמות הגבוהות שהשגתם הוא במדרי' העליונות דאלקות, וכן בכל ענין ההשגה אצלם בבחי' הפשטה ובבחי' העצם דהאור האלקי כו', וכן ההתפעלות היא בלתי מורגשת כו' (וכנ"ל בענין פנימיות הלב כו'), מ"מ, אין זה כלל כמו שהי' נשמתם למעלה בגע"ע קודם שירדו למטה, שהיתה אז השגתם ואהוי"ר שלהם באופן אחר לגמרי כו', משום דבירידתם למטה הרי מ"מ הכחות נתפסים בחושי הגוף, וממילא, ההשגה, הגם שהיא במדרי' נעלית, שמופשטת מן הגשם, ה"ה מ"מ בבחי' יש לגבי כמו שהיתה קודם כו'. וגם, הרי משכיל השכלות גשמיים, היינו שיודע ומשיג את הענינים הגשמיים כו', דעם היות שאינם מצד הנה"א מצ"ע, דהשכל דנה"א בעצם אינו שייך לאיזה השכלה והשגה בדבר טבעי, כ"א ע"י התלבשות בשכל הטבעי דנה"ב כו', מ"מ, בהתלבשות זאת, הרי השכל דנה"א יודע ומשיג את הדבר הטבעי והגשמי כו'. וכידוע²¹⁵ דבנש"י עיקר החיות שלהם המחי' את הגוף ופועל בגוף הוא הנה"א דוקא, שז"ע ויפח באפיו נשמת חיים²¹⁶, דקאי על הנה"א כו', וכמ"ש בסש"ב ח"א פ"ב, ובאגה"ת פ"ד, וע"ש רפ"ו²¹⁷, ובפרט בצ"ג, שהחיות שלהם הוא מהנה"א דוקא, וכמ"ש בסש"ב פכ"ט²¹⁸. והרי קודם ירידתה למטה אינה שייכה לשום ידיעה והשגה בדבר גשמי, ובירידתה למטה ה"ה משגת ענינים טבעיים וגשמיים כו'. וכמו"כ הוא בכל הכחות, כמו כח הראי' הרוחניות רואה דבר גשמי כו', וכה"ג בכל הכחות, שכ"ז אינו שייך כלל בהכחות קודם ירידתם למטה כו'. וכמו"כ נתפעלת ממקרי הגוף²¹⁹, ומתענגת בעונג גופני, דע"י איזה עונג גופני נעשה התרחבות והתפשטות בכחות הנפש, וכמו בעת השמחה, כמו בנשואי בנו יחידו וכה"ג, מאירים כחות נפשו בגילוי יותר, וישכיל ויתחכם בעת ההיא בענין אלקי ביותר כו'²²⁰, וכמו ג"ד²²¹ מרחיבים דעתו של אדם כו'²²², שע"ז יוכל לקבל יותר אור אלקי בנפשו כו' (לפי שכל הענינים גבי צדיקי' הוא בבחי' הקדושה כו', וכן אפי' בנינונים ה"ז לש"ש, ולזאת הג"ד מרחיבים דעתו כו'), וכן להיפך, באיזה צער גופני, מתכווץ הנפש, וא"י להשכיל

(214) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(217) ראה גם אוה"ת תצא ע' תתצט.

(218) לו, א.

(215) ראה לקמן ע' סג [ישן]. קונטרס ומעין מאמר ז. סה"מ

(219) ראה תניא פמ"ב (ס, ב). שער היחוד והאמונה פ"ז (פג, ב). תו"א וירא יג, ג. לקו"ת אמור לא, א. ואתחנן ד, ב.

תרנ"ט ע' צג. המשך תרס"ו ע' רצג. המשך תער"ב ח"א ע' ד. סה"מ תרע"ח ע' קל. לקו"ש ח"ד ע' 1206. ח"י ע' 103 הערה 24. ח"א ע' 71 ובהערה 51 שם.

(220) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רכז ואילך. המשך תרס"ו ע' לו.

(216) בראשית ב, ז. וראה גם לקו"ת תצא לו, סע"ד. מאמרי

(221) ג' דברים.

אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תקנ. ובכ"מ.

(222) ברכות נו, ב.

ולהתחכם באיזה ענין אלקי כו', הרי שהכחות הרוחניים מתפעלים ומשתנים ע"י הכחות הטבעיים כו'.

וזהו מפני שהן בבחי' התלבשות והתאחדות ממש בהכחות הטבעי', ממילא ה"ה מתגשמים בערך הכחות הטבעיים להיות בבחי' חיי בשר כו', דבהכחות כמו שהן קודם ירידתן, באמת אינו שייך כל הנ"ל, וה"ה בבחי' הרוחניות בתכלית, וכמו שמתלבשי' בכלים ואברי הגוף ה"ה באים בבחי' הגשמה כו'. וזהו לפי שכללות האור הזה הוא רק הארה לבד, וכידוע דאור הנשמה שמתלבש בגוף הוא בחי' נר"ן לבד, וג"ז לא בחי' עצמות נר"ן, כ"א רק הארה לבד כו'²²³, והארה זו כאשר מתלבשת בגוף ה"ה באה בהגשמה כו', ועם היות שהיא בבחי' אור לגבי הגוף, ומחי' אותו, ומ"מ ה"ה בבחי' הגשמה לפ"ע כלים ואברי הגוף כו'.

וזהו לך אמר לבי בקשו פני את פניך כו'¹¹⁵, פי' בקשו פני היינו בחי' פנימיות הלב הנ"ל, דהנה נת"ל דבחי' חיצוניות הלב הוא שהאור האלקי שבמוח אינו מאיר בלב, כ"א רק ובכך לבד כו', אבל פנימיות הלב הוא שהאור כמו שהוא במוח מאיר בלב ג"כ, והמדות נמשכים ממילא כו', וזהו לך אמר לבי, שבחי' האור העצמי מאיר בגילוי בלב, ועי"ז המדות הן בבחי' ביטל, שז"ע בחי' פנימיות הלב כו'. ומש"א את פניך ה' אבקש, היינו בבחי' עצם הנשמה שלמעלה מבחי' התלבשות בגוף כו', דהרי הארת הנשמה המתלבשת בגוף, הרי נת"ל דגם בחי' פנימיות הלב ה"ה בבחי' יש לגבי הנשמה כמו שהיא קודם ההתלבשות כו', אבל בחי' עצם הנפש ה"ה למעלה מהתלבשות כו', ומגיע לבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', וזהו את פניך הוי' אבקש, כמו ממעמקים קראתיך ה'²²⁴, מבחי' עומק ופנימיות הלב כו'²²⁵.

(225) ראה לקו"ת נצבים מה, ד.

(223) אוה"ת בחוקותי ח"ד ע' אקפד.

(224) תהלים קל, א.

בס"ד, ש"ת עת"ר

אחת ²²⁶ שאלתי מאת ה' שבת בביית ה' כל ימי חיי כו' ²²⁷. פסוק זה נמשך אל הקודם, מ"ש ²²⁸ אם תחנה כו' אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, ואומר, עם היות כי בטוח הוא בניצוח המלחמה, מ"מ, אחת שאלתי כו' שבת בביית ה', להיות במנוחה כו'. וצ"ל מה"ע שבטוח בניצוח המלחמה, והבטחון הוא בזאת דוקא, ומ"מ מבקש להיות במנוחה, שז"ע שבת בביית ה', ולא יצטרך למלחמה כו', ומה"ע אחת שאלתי כו'. ולהבין זה ילה"ק משנת ²²⁹ דבהתלבשות כחות הנפש באברי הגוף, עם היות שהן בבחי' חיות אל הגוף, מ"מ ה"ה באים בהגשמה לפי אופן אברי הגוף וכחות הטבעיים כו'.

והנה ²³⁰ כשם שהוא באור וחיות הנפש בגוף, כמו"כ הוא בבחי' אור וחיות אלקי שבנבראים, דהגם שזהו בחי' הצורה והאור שבנבראים כנ"ל, מ"מ, להיות שהארה זו באה בבחי' התלבשות ממש בהם, ה"ז בא בבחי' הגשמה לפ"ע הנבראים כו'. דכן הוא גם בנבראים עליונים, כמו אופנים וחיות ושרפים, שכלולים ג"כ מחומר וצורה ¹⁹⁵, הנה החיות המתלבש בתוכם הוא באין ערוך לגבי כמו שהוא טרם שמתלבש בתוכם כו'. וכמ"ש במ"א ²³¹ דהתפעלות המלאכים והרצוא שלהם הוא, שלבד זאת שמשגיגים איך שהתהוותם הוא מאין ליש רק ע"י הארה לבד, שזהו בחי' מל' דאצי', שנק' זיו והארה, וכמ"ש ²³² מלך שמו נק' עליהם, בחי' שם לבד כו', ומהו"ע ²³³ ית' קדוש ומובדל לגמרי כו', לבד זאת, הנה כאו"א מהם רואה ומשיג ²³⁴ החיות שלו המהווה ומחי' אותו מאין ליש, ואיך בחי' חיות זה כלול ונמצא במקורו בבחי' מל' דאצי', כמו שנמצא האור והזיו של השמש במאור השמש, ושם הוא באופן נעלה הרבה יותר, והוא בבחי' ביטל בתכלית שם כו', כמ"ש בסש"ב ²³⁵, כמו"כ חיות כל הנבראים נמצא וכלול בבחי' מל' דאצי'. וכמ"ש בע"ח ¹⁹⁴ שיש כל מיני דצ"ח באצי', וכמו שהמל' נק' בשם סלע ואבן וכשם שושנה כו', והיינו שאותו הזיו והחיות הנמשך ממנו ית' להחיות האבן דבי"ע, הנה הוא מלובש בג' אותיות אב"ן ²³⁶, וזהו בחי' אבן דאצי', דהיינו החיות של האבן, וכן עד"ז בשארי השמות שהמל' נק' בהם כו'. וזהו שהאור והכח והחיות ²³⁷ של כל נברא נמצא וכלול

(230) בהבא לקמן – ראה סה"מ תרצ"ב והשי"ת שבהערה 226.

(231) אוה"ת תצא שבהערה 226 (ע' תתפט). וראה גם המשך תרס"ו ע' קפז.

(232) ע"פ פיוט אדון עולם.

(233) = ומהותו ועצמותו.

(234) ראה רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ב ה"ח. פ"ג ה"ט.

(235) פל"ג. וראה שער היחוד והאמונה פ"ג.

(236) ראה שער היחוד והאמונה ספ"ז (פד, ב). תו"א משפטים עח, סע"ב.

(237) שהאור והכח והחיות: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ס"ע כב ואילך. אוה"ת ענינים ע' קלה. ס"ע קסא ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' תפט.

(226) המאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה להבין שרשי הדברים הנ"ל באוה"ת תצא ע' תתפט. ד"ה ציון במשפט תפדה באוה"ת דברים ח"ה ע' א'תתקצ ואילך. ד"ה כי תצא במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תפב ואילך. ד"ה הנ"ל באוה"ת שם ח"ה ע' ב'נד – כנסמן לקמן בהערות. ד"ה אמר רבא כל המעביר תרצ"ב והשי"ת (סה"מ תרצ"ב ע' לג ואילך. השי"ת ע' 32 ואילך) מיוסדים, כנראה, על מאמר זה – כנסמן לקמן בהערות.

(227) תהלים כו, ד (בדילוג). – והוא פסוק במזמור, לדוד ה' אורי וישע"י שאומרים, מן ראש חודש אלול עד אחר הושענא רבה" – ראה לעיל הערה 115.

(228) שם, ג.

(229) ע' טו. [ישן]

שבת תשובה, עת"ר

כג

במקורו, והוא שם במדרי' נעלית ומשובחת באין ערוך, והוא בבחי' ביטל בתכלית כו' (וכמ"ש במ"א²³⁸ דהא כהא תליא, דלפי מעלת האור בעצם, כן מעלת ביטולו כו', והביטל שלו במקורו שאינו עולה בשם אור וזיו כלל, ה"ז מורה על גודל מעלת האור כו'). ולזאת, בהיות המלאכים משיגים זאת, איך דהריבוי רבבות השתל' הנברא' כולם בצביונם ישנם בהתכללות בבחי' מל' דאצי', ובאופן משובח ונעלה באין ערוך כו', מזה הן מתפעלים מאד בבחי' יציאה מהגבלתן כו', והיינו לפי שכל אור וחיות כמו שהוא במקורו, הוא במדרי' נעלית בבחי' תכלית הרוחניות כו', ולכן נעשה ההתפעלות בבחי' יציאה מגדר הגבלה, לפי שהחיות כמו שהוא במקורו הוא באין ערוך בדרך מובדל לגמרי כו', לזאת ההתפעלות מזה הוא בבחי' יציאה כו'. וכמו שמתלבש בהנברא ה"ה בא בהגשמה לפ"ע מהות הנברא כו'. וכללות האור שנמשך אל הנבראים להוותם ולהחיותם בבחי' כח הפועל בנפעל כו', בד"כ הוא באין ערוך לגבי מקורו כו', וכנודע²³⁹ דבחי' מל' שמתלבשת בבריאה להיות בבחי' מקור וחיות לנברא' דברי', זהו ע"י בקיעת הפרסא שבין אצי' לברי', שזהו בחי' אור של תולדה בלבד, שבאין ערוך לגבי האור שלפני הפרסא כו'. ובהתלבשות האור בנבראים ה"ה נעשה לפ"ע מהות הנבראים כו'.

ולזאת²⁴⁰, בחי' האור הזה המתלבש בנבראים, וכמו"כ כללות בחי' האור השייך אל הנבראים כו', עם היות שהוא בבחי' אור וחיות אל הנבראים, ומהות וחומר הנברא נק' חשך לגבי' כו', כנ"ל²⁴¹, מ"מ, גם האור נק' חשך, מאחר²⁴² שהוא²⁴³ להאיר את החשך, לזאת, גם הוא, בהתלבשותו בהם, וגם כללות האור הזה, ה"ה בבחי' חשך. ונק' אש שחורה כו', וכידוע²⁴⁴ שיש אש שחורה ואש לבנה, דהאור כמו שהוא למעלה מגדר אור לנבראים, נק' אש לבנה, והאור המאיר אל הנבראים, הגם שהוא בבחי' אור ואש, נק' אש שחורה כו'²⁴⁵, וכמו בפתילה, האור הסמוך להפתילה נק' נהורא אוכמא, להיותו סמוך אל הפתילה, והוא השורף ומכלה את הפתילה, שהוא חשך, נק' גם האש נהורא אוכמא, ועליו שורה נהורא חיוורא, הוא אור הבהיר כו'²⁴⁶, כמו"כ הוא בהאור והחיות האלקי שבנבראים כו'.

והנה בעבודה בנפש האדם, ב' בחי' אש הנ"ל דאש שחורה ואש לבנה²⁴⁷, הענין הוא, כמ"ש²⁴⁸ סמכוני באשיות, ואמרו במד"ר שה"ש²⁴⁹, בשתי אשות, אש שלמטה ואש שלמעלה, ופי' המת"כ²⁵⁰, שזהו משאמרז"ל²⁵¹ דאע"פ שהאש בא מלמעלה, מצוה

(238) ראה גם המשך תער"ב שם ע' תקע.

(239) ראה תניא אגה"ק ס"כ (קלא, ב). תו"א לך לך יב, ג ואילך.

(240) בהבא לקמן – ראה ד"ה ציון במשפט תפדה שבהערה 226.

(241) לעיל ע' יא ואילך [ישן].

(242) ראה גם סה"מ עטר"ת ע' נו. תרח"ץ ע' קט. וראה גם

לקו"ת שבהערה 244.

(243) שו"ת: בסה"מ תרצ"ב והשי"ת שבהערה 226: שהוא

בא.

(244) ראה תנחומא ר"פ בראשית. ירושלמי שקלים פ"ו סוף

ה"א. זח"ג קלב, א. רש"י ברכה לג, ב. שה"ש ה, טז. וראה

לקו"ת שה"ש י, ב ואילך.

(245) ראה לקו"ת שם ד, ד.

(246) ראה זח"א נא, א. וראה תו"א מקץ לג, סע"ב ואילך.

מ, ב ואילך. שערי אורה שער החנוכה לד, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(247) ראה שערי אורה שם (לה, סע"א ואילך. מ, סע"ב

ואילך).

(248) שה"ש ב, ה.

(249) שהש"ר פ"ב, ה.

(250) = המתנות כהונה.

(251) יומא כא, ב.

להביא מן ההדיוט, והיינו בחי' האהבה ורשפי אש שהאדם מעורר בכח עצמו ויגיעתו, ע"י ההתבוננות בגדולת ה', כח"ד לפשו"ד²⁵², להלהיב נפשו ולכו לעבודת ה' כו'. והתבוננות²⁵³ זאת הוא בפסוד"ז, בהתהוות כל הנבראים מאין ליש, ואיך שכולם בטלים לאור והחיות האלקי, שז"ע אמירת שירה שלהם²⁵⁴, וכמו הללו את ה' מן השמים כו'²⁵⁵. ויתחיל תחילה להתבונן בדברים תחתונים, כדומם וצומח הגשמיים, שיש בהם כח אלקי המהווה ומגדל אותם תמיד, וכמא'²⁵⁶ אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמע' המכה ואומר לו גדל, שע"ז הוא הצמיחה שלו מקטנות לגדלות כו', ובלעדי זאת לא הי' בו הצמיחה והגידול כלל כו'. וכמו"כ הוא בכל הנבראים הגשמיים, שהשפעת החיות שלהם הוא ע"י המזלות העליונים, וכמ"ש²⁵⁷ אני אענה את השמים והם יענו את הארץ כו', שמשפיעים²⁵⁸ בכח האלקי בכל צבא הארץ בדצח"מ וארמ"ע כו'. ולכן, הגשמי באמת טפל ובטל אל הרוחני, וכמו הגוף שטפל ובטל אל הנפש, לפי שהוא החיות המחי' אותו, ובלעדו אין בו חיות כלל, לכן הגוף בטל אל הנפש ונגרר אחריו, ומתנהג רק ע"פ רצון הנפש כו'. וכאשר יודע האדם ומרגיש בעצמו שאין הגוף מנהיג אותו, כ"א הנפש כו' (ובצדיקי, החיות שלהם בגופם ומנהיגם הוא הנה"א לבד, ובכינונים, שהנה"ט הוא בתקפו, הוא המחי' ומנהיג כו', וכמ"ש בסש"ב פכ"ט²⁵⁹ בענין מי הוא האדם כו'²⁶⁰). והגוף נגרר אחר הנפש ובטל אליו כו', ודוקא ע"י הביטל שלו ע"י הוא חי מאור הנשמה כו'. וכמו בגשמיות, מה שהגוף חי מהנפש, הוא דוקא ע"י שהוא כלי אליו, ולכן, באיזה קלקול ח"ו באברי הגוף, שאינו כלי לאור הנפש, הרי אין האבר מקבל חיות מהנפש כו', וכמו"כ הוא ברוחניות הענין, שע"י שהגוף בטל אל הנפש, ע"י מקבל חיות ממנו כו'. וכמו"כ בכל הנבראים, שהן בטלים באמת לגבי הכח הרוחני השופע חיות בהם כו', כי כל חיות הוא ע"י הביטל דוקא, שע"י שהוא בטל לאלקות, ע"י דוקא הוא כלי שיחי' מהאור והחיות האלקי, וכמ"ש²⁶¹ יראת ה' לחיים כו'. ולכן²⁶² מלאכים העליונים חיים יותר, מפני הביטל שבהם כו'. ובאמת כן הוא גם בנבראים התחתונים, שכולם בטלים לאלקות, וע"י הם חיים מהאור וחיות האלקי הנמשך להם ע"י המזלות כו', רק שבנבראים התחתונים אינו נראה בהם הביטל, מפני הגשמיות והחומריות שלהם כו' (ובמ"א²⁶³ מבו' שזהו ע"י

יח

(258) „יענו" לשון השפעה – ראה סידור עם דא"ח שג, א. תורת חיים בראשית כא, ג. שער האמונה לד, ב. שערי תשובה ח"א כ, א. ועוד.
(259) לו, א.
(260) ראה הגהת הצ"צ לתניא רפ"י (לקוטי הגהות לספר התניא (קה"ת, תשל"ד) ע' טז).
(261) משלי יט, כג. וראה עבודת הקודש ח"א (חלק היחוד) ספכ"ו. לקו"ת שלח מה, ג. אוה"ת בראשית ח"ה תקמו, א. ספר המאמרים תרס"ה ע' נה. ועוד.
(262) ראה בשם הרב המגיד ממעזריטש: סידור עם דא"ח פב, ג. סהמ"צ להצ"צ טז, ב. וראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' שטו. ספר המאמרים עטר"ת ע' רסט. תרפ"ז ע' קיט. ועוד.
(263) ראה פירוש המלות פס"ד (מ, ד). המשך תער"ב ח"ג ע' אישח. סה"מ עטר"ת ע' פה.

(252) = כל חד וחד לפום שיעורא דילי'.
(253) בהבא לקמן – ראה ד"ה כי תצא במאמרי אדמו"ר האמצעי ואוה"ת שבהערה 226.
(254) ראה סידור עם דא"ח שער המילה קמב, א ואילך. ועם הוספות כו' מאדמו"ר הצ"צ: סהמ"צ שלו מצות מילה (ה, א ואילך). אוה"ת: במדבר (שבועות) ע' קט ואילך; נ"ך ח"ב ע' תשלח ואילך; סידור ס"ע ש"ב וילך.
(255) תהלים קמח, א.
(256) ראה ב"ר פ"י, ו. זהר ח"א רנא, א (בהשמטות). ח"ב קעא, ב. מו"נ ח"ב פ"י. תניא אגה"ת פ"ו (צו, א). אגה"ק סוס"כ (קלב, א). מאמרי אדמו"ר הזקן על מארו"ל ע' קלה ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תתעו ואילך. ספר המאמרים תרפ"ט ע' 153.
(257) הושע ב, כג (ושם: אענה נאם ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ).

ירידת העולם בסיבת חטא עה"ד²⁶⁴, דקודם החטא הי' נראה גם בהם הביטל לאלקות כו', וכדאי' במדרש²⁶⁵ ע"פ²⁶⁶ באו ונשתחוה ונכרעו, שא"ל אדה"ר באו ונשתחוה כו', דבאמת כל נברא גשמי בטל הוא אל הכח האלקי השופע בו כו'. ועד"ז יובן גם למעלה יותר, והוא בביטל דמזלות הרוחנים לגבי העליונים מהם שמשפיעים למזלות, וכמ"ש²⁶⁷ וגבוה מעל גבוה שומר כו', שהמזלות מקבלים שפעם משמרי האופנים, והאופנים מהחיות כו'²⁶⁸, ושם בודאי כאו"א בטל בתכלית אל הגבוה ממנו, כמו ביטל כל עלול אל העילה שלו כו', עד מקור הראשון שמהווה עולם היותר עליון דבי"ע, שהוא דבר ה' ורוח פיו ית' דבחי' מל' דאצי', שהיא עיקרא ושרשא דכולהו עלמין²⁶⁹, דהארת המל' ה"ה מתפשט בכל העולמות עד גם בעולם התחתון, דהשפעת החיות שהוא מהמזלות, הרי עיקר החיות ויסודו הוא בחי' הארת המל' שמתלבש בהם ונשפע על ידן כו', וכמ"ש²⁷⁰ ואתה מחי' את כולם כו', דקודם לזה חשיב כל העולמות בי"ע בד"פ²⁷¹, שז"ש²⁷⁰ אתה עשית את השמים כו', דהיינו עולם הברי', הארץ וכל אשר עלי' עולם העשי', והימים וכל אשר בהם היינו עולם היצי' כו', כמ"ש במ"א²⁷², ועז"א אח"כ ואתה מחי' את כולם, הן אותיות דבור העליון דבחי' מל' דאצי', שז"ע ואתה, אותיות מא' עד תי"ו²⁷³, והוא"ו הוא בחי' האור המתלבש בהאותיות כו'²⁷⁴. וי"ל שזהו מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיהי חד²⁷⁵, דהקו שהי' מלובש בהכלים דמל' דאצי' כו', בקע הפרסא עמהם כו'. דאור וחיות זה נמשך בכל העולמות כו', וכולם בטלים באמת אל הדבר ה' המחי' אותם, וכמ"ש²⁷⁰ וצבא השמים לך משתחיים כו', והיינו דבנבראים עליונים נראה ונגלה הביטל שלהם, ובנבראים התחתונים אין זה נראה ונגלה, אבל באמת גם הם בטלים בתכלית אל החיו' האלקי כו'. ולבד זאת שבטלים בעצם מציאותם, שאין להם שום מציאת כלל באמת, שהרי כל מציאותם הוא רק מהכח האלקי המהווה אותם, וממילא אינם בבחי' מציאת לעצמן כלל כו', וכמ"ש במ"א²⁷⁶, לבד זאת, הרי כמו שהן במציאותם, ה"ה בטלים בתכלית אל החיות האלקי המתלבש בתוכן ומחי' אותם כו'.

וכאשר יתבונן בכ"ז²⁵³, ויוקלט במוחו איך שהעיקר הוא האור והחיות האלקי שהוא מקורה ושרשה דכולהו, וכל העולמות והנבראים העליונים ותחתונים טפילין ובטילין לגמרי לגבי מקורם הראשון כו', אז ודאי יתפעל במוחו ולבו, להיות הרצון והחשק לדבקה בו ית', שהוא העיקר ושרש ומקור הכל, והוא בחי' מקור כל החיים העליונים ותחתונים כו', ולא יחפוץ להתקשר בבחי' הטפל ובטל למקור ועיקר הכל, כמו

272 ראה ד"ה רפאני באוה"ת בחוקותי ע' תרצא ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שא ואילך. תרנ"א ע' רלו ואילך. תרח"ץ ע' רה ואילך. ד"ה הנ"ל תשכ"א (סה"מ תשכ"א ע' קעט).
273 ראה זהר ח"א טו, ב. ח"ב רסא, א. תניא שעהיזה"א פ"ב.
274 ראה גם סה"מ תרנ"ו ע' רו. תש"א ע' 139 ואילך.
275 סימן כ (קלא, ב).
276 ראה סה"מ תרכ"ו ע' קסה ואילך. תרכ"ט ע' קסא ואילך. המשך מים רבים תרל"ו ע' קעה. סה"מ תרמ"ג ע' צה. המשך תרס"ו ע' תקסו ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 237.

264 ראה לקוטי תורה להאריז"ל פ' בראשית (ד"ה ונבאר). שער מאמרי רשב"י לזח"ג פג, א.
265 ראה זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תיקון נו (צ, ב). וראה פרקי דר"א פ"א.
266 תהלים צה, ו (ושם: נשתחוה ונכרעה).
267 קהלת ה, ז (ושם: כי גבוה).
268 ראה קונטרס העבודה פ"ו (ע' 40), ושם: וכמ"ש מזה בדרוש תקעו דר"ר בד"ה אחת שאלתי.
269 ראה זח"א יא, ב.
270 נחמי' טו, ו.
271 = בדרך פרט.

המזלות, הגם שהם נק' משפיעים לגבי הגשמיות כו', וגם בעליונים מהם, באופנים וחיות, שכולם הם בחי' נבראי' ומחודשי' מאין ליש, וה"ה טפילין ובטילין בתכלית כו', וכ"ש שלא יהי' חפצו ורצונו בהדברים הגשמים הנשפעי' מהמזלות, ולא יחשבם לעיקר כלל כו', כ"א כל חפצו ורצונו יהי' בבחי' האור והחיות האלקי שהן²⁷⁷ בהדברים הגשמיים גופא יהי' תכלית רצונו בחי' האלקות שבהם, והוא שלא ירצה להתענג בהם בתענוג גשמי, כ"א לש"ש, דהיינו בשביל עבודת ה' בתורה ותפלה כו', ושהאור האלקי שבהם יאיר נפשו בבחי' תוס' אור וחיות כו'. ובד"כ ירצה שיהי' גילוי אלקות בעולם כו'. והיינו ע"י שיתבונן בהתבוננות הנ"ל, איך שהעיקר הוא האלקות, וכל הנבראים העליונים והתחתונים בטלים וטפילים לגמרי להאור והחיות האלקי, נעשה אצלו ג"כ עניני האלקות לדבר עיקרי, ועניני הגשמיים שלו נעשים אצלו טפילים כו', כי, ההנחה וההחלטה הזאת שהונח והוחלט אצלו שהאלקות הוא העיקר, והגשמי הוא טפל לגמרי אל האלקות, פועל בנפשו שיהיו אצלו עניני גופו כענינים טפילים, והאלקות יהי' אצלו ענין עיקרי כו', ועוד זאת ירצה שיהי' הגילוי של האור והחיות האלקי, והיינו שהאלקות יאיר בגילוי בעולם, שיהי' נראה ונגלה האור האלקי, וגם בעניניו הגשמי אינו רוצה בהגשמי עצמו, להתענג בו, כ"א לקבל חיות מהאור האלקי שבהגשמי, דמשו"ז לא ירצה רק מה שמוכרח איליו, ולא במה שהוא מותרות, וגם במה שמוכרח, תכלית חפצו ורצונו לקבל חיותו מהאור והחיות האלקי כו'.

ובפרט כאשר יתבונן במ"ש²⁷⁸ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת כו', דפי' חיים ומות²⁷⁹ אין הכוונה בחיים בעת שהנברא חי, ומות הוא לאחר פירוד החיות כו', דמי זה פתי לא יבחר בחיים כו', רק הכוונה שבכל דבר נברא בעת שהוא בחיותו וקיומו יש בו חיים ומות, והוא, שגשמיות הדבר וחומריותו הוא מות בעצם, דהיינו שהוא כלה ונפסד²⁸⁰, וכאשר רואה האדם הפסד כל דבר גשמי, וכאשר מרגיש גם בעצמו כליון הכחות הגופניים שלו שכלים ונפסדים מזמן לזמן כו', והרוחניות והכח האלקי הוא החיים, שאין בזה כליון והפסד ח"ו, כ"א הוא בבחי' קיום נצחי כו', דגם זה מרגיש האדם בעצמו, שבכחותיו הרוחניים, הרי אדרבא²⁸¹, במשך השנים עד ימי הזקנה הן מתחזקים יותר, וכמו סבא דעתוהי סתים כו'²⁸², דכח שכלו בעצם מתחזק ומתיישב יותר כו'²⁸², וכמו זקני ת"ח כ"ז שמזקיני' דעתם מיושבת כו'²⁸³, ומזה יבין דהאור והחיות האלקי הוא בבחי' חיות וקיום כו'.

וענין²⁸⁴ כפילת הל' את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, הענין הוא²⁸⁵, כי הוא ית' נק' חיי החיים²⁸⁶, שהוא בחי' מקור החיים כו', והיינו בחי' סובב שבממלא, הוי'

(281) ראה גם סה"מ תרס"ט שם. המשך תער"ב שם. סה"מ עזר"ת ע' רכ.

(282) ראה לעיל ע' ז. [ישן].

(283) קנים ספ"ג.

(284) בהבא לקמן – ראה ד"ה כי תצא באוה"ת שבהערה 226.

(285) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה הנ"ל ע' (תפ).

(286) יומא עא, א (ושם: מחי' חיים).

(277) שהן: בסה"מ תרצ"ב וה'שי"ת שבהערה 226: וכן. (278) נצבים ל, טו (בדילוג).

(279) ראה לקו"ת תצא לה, סע"ג ואילך. סה"מ תרס"ט ע' קח ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' רכג ואילך (ושם: וכמ"ש באורך בד"ה תקעו, עת"ר). סה"מ תש"ז ע' 157. לקוטי שיחות חכ"ה ע' 7. וראה מקומות שצויינו בהערה 293.

(280) ראה סה"מ תרכ"ז ע' תעט. תרל"ג ח"ב ע' תקמט. המשך מים רבים תרל"ו ע' מ ואילך. סה"מ תרס"ט שם. המשך תער"ב ח"ב ע' אקמג. ובכ"מ.

שבאלקי, וכידוע ומבו' במ"א²⁸⁵ דבהשמות דהוי' ואלקי, דבד"כ זהו בחי' ממכ"ע וסוכ"ע, יש בחי' אלקי' בהוי', ובחי' הוי' שבאלקי, והוא, דבש' אלקי' שהוא בחי' ממכ"ע, יש בו ג"כ בחי' הוי' בחי' סוכב כו'. ובפרטיות בבחי' מל', זהו בחי' הרוממות וההתנשאות דמל', שאינו בבחי' התלבשות בעולמות כו', דמה שמתלבש בעולמות הוא רק בחי' חיצוניות המל', והיא ההשפעה בקירוב, שעז"נ²⁷⁰ ואתה מחי' כו', אבל בחי' הרוממות דמל', הגם שהוא בחי' הרוממות על העולמות כו', מ"מ, אינו בבחי' התלבשות כו' (ובפרטיות יותר מבו' במ"א²⁸⁷ שזהו מה שהק"כ צירופים דשם אלקי'²⁸⁸, בחי' מ"ח צירופי'²⁸⁹ מתלבשים בבחי' נוגה דבי"ע, שמקבלי' חיותם וקיומם, ומזה הוא ההגבה שלהם כו', ומ"מ, בחי' הצירופי' דמל' שבהן כפה לון ושצי לון, וזהו בחי' תכלת דשצי ומכלה לסט"א כו'²⁹⁰, וע"ב צירופים הן גבורות קדושות שאינן מתלבשות בנוגה ח"ו, כ"א במדרי' הקדושה כו'). ועז"נ²⁹¹ לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חיידך, דלכאו' אינו מובן מ"ש חיידך, דמשמע שהוא חיי הנשמות בפרט, הרי ואתה מחי' את כולם כתי'. אך הענין הוא, דמ"ש ואתה מחי' את כולם, זהו בבחי' החיות דממכ"ע, דהחיות המתלבש בעולמות להחיותם זהו מבחי' חיצוניות המל' לבד כו', אבל חיי הנשמות בפרט הוא מבחי' הרוממות וההתנשאות דמל' (ולכן עיקר המלוכה הוא על נש"י דוקא כו'), שזהו בחי' סוכ"ע שבממכ"ע כו'²⁹². ועז"א לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חיידך, חיי הנשמות דוקא, שהן בשם הוי' שלמע' משם אלקים כו'. ובאים לאהבה זו ע"י ההתבוננות הנ"ל, שע"י שיחפוץ בכח ומקור החיים המוגבלים בעולמות, ממילא יומשך לדבקה בו ית' ממש, בחי' אוא"ס חיי החיים כו'. וזהו²⁸⁴ החיים והטוב, פי' הטוב מבחי' החיים²⁹³, וכמ"ש²⁹⁴ כי טוב חסדך מחיים, לפי שהוא חיי החיים, בחי' נשמתא נשמתא כו', ובל' הגמ'²⁹⁵ נק' מחיי' החיים כו', והיינו שהרוחניות נק' חיים, והוא בחי' ממכ"ע, ובחי' הסוכב שבממלא, שלמע' מבחי' רוחניות, ולגבי' רוחניות וגשמיות שוין, זהו בחי' הטוב שבחיים כו'. וכמו"כ בהיפך כתיב את המות ואת הרע, מות הוא בחי' הגשמיות וחומריות הנברא, שהוא בחי' מות בעצם, להיותו כלה ונפסד כו' כנ"ל, והרע הוא גרוע הרבה מהמות, כמו שהטוב מעולה מהחיים כנ"ל²⁹³, כך הרע בעיני ה' הוא באמת רע ומר יותר מהמות, שהרי המות הוא רק היפך החיים, כמו שהגשמיות היפך הרוחניות, אבל הרע היפך ומנגד לבחי' חיי החיים, שהרי כל דבר איסור הוא היפך רצון העליון, שהוא חיי החיים, בחי' סוכ"ע כו', וכיון שמנגד ומונע גילוי בחי' חיי החיים, מה שטוב ומעולה לאין קץ מבחי' החיים, בהכרח שהוא רע מבחי' המות, שאינו רק מנגד לבחי' החיים כו'. ובעולם בחי' המות הוא בחי' הגשמיות של העולם, ובחי' רע הו"ע התאוה, מה שרוצה בהדבר למלאות תאות נפשו, זהו בחי' רע, שגרוע הרבה יותר כו', וכ"ש תאות איסור ר"ל שגרוע ביותר כו'. וזהו ראה נתתי לפניך את החיים כו', שהכח האלקי

282) ראה גם קונטרס העבודה פ"ד (ע' 23). ושם: וכמ"ש מזה בדרוש תקעו עת"ר בד"ה אחת שאלתי.

283) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ואתחנן ע' קסב ואילך. אוה"ת ואתחנן ס"ע קמו ואילך. ד"ה קטנתי תשכ"ד (סה"מ תשכ"ד ע' סא ואילך). המשך תער"ב וספר המאמרים תש"ז שבהערה 279.

284) תהלים סג, ד.

285) יומא שם.

287) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרסב ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' כ ואילך. ועוד.

288) ראה עץ חיים שער טו (שער הזיווגים) פ"ו. שער מד (שער השמות) פ"ה.

289) ראה פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ה. שער הכוונות ענין הפסח דרוש א'.

290) ראה זח"א נא, א. וראה לקו"ת שלח מה, ג.

291) נצבים שם, כ (בדילוג).

כא המתלבש בהעולם הוא בחי' חי וקיים, וכמ"ש²⁹⁶ ודבר אלקינו יקום לעולם כו', וביותר בנש"י שנק' עם קרובו²⁹⁷, דוירם קרן לעמו²⁹⁷, ע"י תו"מ, שבאים לבחי' אוא"ס חיי החיים הנ"ל, שזהו ואת הטוב כו'. וחומריות וגשמיות העולם זהו מות בעצם, ובפרט התאווה והתענוג בזה ה"ז רע שעוד גרוע יותר כו'. הנה כאשר יתבונן בכ"ז, בודאי ימאס בכל עניני החומרים והגשמים, ויתעורר באהבה ורצון לה' לבדו, שהוא בחי' החיים והטוב כו'.

והנה בחי' אהבה הנ"ל שבנפש, נק' אש שחורה ובחי' נהורא אוכמא²⁴⁷, דהיינו להאיר חשכת הגוף והנה"ב לבד, דאין זה עבודת הנשמה מצ"ע, דשרשה מבחי' פנימיות אלקות, שלמע' מההארה האלקית המתלבשת בעולמות ושנעשה מקור להם כו', וא"כ מובן, שהאהבה הנעשה ע"י ההתבוננות בשרש ומקור העולמות, אין זה עבודת הנשמה מצ"ע כו' (והגם שנת"ל דכי הוא חייך זהו בחי' חיי הנשמות כו', מ"מ, הרי עיקר האהבה הנ"ל הוא מהאור והחיות האלקי המתלבש בעולם, שהוא העיקר, ואיך שכל העולמות בטלים לגבי' כו', ועי"ז בא לדבקה בו ממש, בחי' חיי החיים כו' כנ"ל, וגם באמת שרש נש"י הוא למעלה מבחי' סובב שבממכ"ע, דשרשם בשם הוי' ממש כו', וכמ"ש במ"א²⁹⁸), כ"א הוא עבודת הנשמה להאיר ולזכך את הנה"ב, דתכלית ירידת הנשמה למטה הוא בכדי לברר את הנה"ב כו'²⁹⁹.

והענין הוא²⁵³, דהנה את זלעו"ז עשה אלקי³⁰⁰, וכמו שיש בנה"א חו"ב והשגת אלקות שמולידים בחי' המדות דקדושה אהוי"ר כו'³⁰¹, וגם מחדו"מ³⁰², שהן אותיות תורה ותפלה בכוונת הלב והרהורי תשובה וכה"ג, כך יש בנה"ב³⁰³ ג"כ שכל ומדות רעים, ומחדו"מ שלא לה' המה, שהן רק רע, ולא טוב כלל, וכמו להתחכם להרע, וכמו הבו ונתחכמה לו³⁰⁴, שזהו התחכמות דלעו"ז איך לצוד את הנה"א ח"ו ולהביאו לידי רע ח"ו, וכמו חכמים המה להרע כו'³⁰⁵, ובנה"ב בדרך פרט הוא ההתחכמות איך לבוא לידי איזה דבר תאוה וחמדה כו', וכן בהשגה שלו, שמשגיג את הטוב של הדברים הגשמיים, שעיי"ז נולד בלבו המדות רעות להתמשך אחרי תאוות רעות, וכן במחדו"מ במח' זרות והרהורים רעים, ובדבור של הוללות ופר"ע³⁰⁶ כו', וכן במעשה יומשך אחר שרירות לבו כו'. ועי"ז צ"ל מלחמת האדם, ללחום ולבער הרע דמדות רעות ומח"ז ודבורים רעים כו', לעצור מוחו ולבו שלא לחשוב מח' חוץ בהרהורים רעים ודבורים רעים, דהרהורים רעים הוא ענין רע ומר מאד, וכידוע³⁰⁷ שהמח' הוא לבוש פנימי המתאחד עם הנפש, ולזאת³⁰⁸ הרהורים רע[ים] ה"ה מטמאין מאד את הנפש, ומוליקין ומוביאין אותו לעניני טומאה ר"ל, וצריכים להשתדל ולייגע מאד לעצור א"ע שלא לחשוב מח"ז והרהורים רעים,

296 ישע"י מ, ח.

297 תהלים קמח, יד.

298 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 226. אוה"ת

בראשית ח"ג תקנו, ב. סה"מ תרל"ח ע' קטו.

299 ראה תניא פל"ז (מח, ב).

300 קהלת ז, יד (ושם: האלקים). וראה תניא פ"ו.

301 ראה תניא פ"ג.

302 ראה שם פ"ד.

303 ראה תניא שבהערה 300.

304 שמות א, י (ושם: הבה נתחכמה לו).

305 ירמ" ד, כב.

306 = ופריקת עול.

307 ראה לקו"ת בהר מא, א. דרושים לשבת שובה סה, ד.

ובכ"מ.

308 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' קג ואילך.

סה"מ תרכ"ו ע' רפ. תרכ"ז ע' תעא. תרפ"ט ע' 159. ובכ"מ.

שבת תשובה, עת"ר

כט

וכמו"כ שלא להרחיב פיו ולשונו כו', וכנודע שבדבור יוצא כל עומק רע שבנה"ב לידי גילוי כו', וכמ"ש בכהאריז"ל³⁰⁹, דהנה, כשם שהדיבור דקדושה מגלה ומוציא עצם נפשו, בחי' עומק הטוב שבה, וכמ"ש³¹⁰ ונפשי יצאה בדברו כו', וכמ"ש במ"א³¹¹, כמו"כ להיפך בדבורים [...] ³¹² יוצא כל עומק רע שבנפש כו', והרחבת פיו ולשונו בדב"ט זהו מצד הפר"ע שבו, שאין פחד אלקי³¹³ עליו כו', וכן ריבוי הדב"ט גורמים מח"ז והרהורי עבירה כו'. וז"ש³¹⁴ שומר פיו ולשונו שומר מצרה נפשו כו', דמח"ז נק' צרת נפשו, מפני שמטמאים את הנפש כנ"ל, וכאשר שומר פיו ולשונו מדב"ט, ה"ה שומר מצרה נפשו כו'. ולהיות דמחדו"מ דנה"ב הן התפשטות המדות רעות כו' (וכמו"כ מחדו"מ דנה"א הן התפשטות המדות דקדושה כו'), לזאת צריכים לפעול הביטל בהמדות דנה"ב, והיינו על ידי התבוננות הנ"ל בגדולת ה' בהתהוות העולמות, ואיך שבאמת הכל בטל וטפל לאלקות כו', שכ"ז יבין גם הנה"ב ע"י שמרגיש זה בנפשו כו' כנ"ל, ה"ז פועל הביטל גם בנה"ב, שלא ירצה בחומריות העולם, כ"א ירצה בהאלקות, שיהי' גילוי אלקות בעולם, ובכל דבר ירצה האלקות שבו כו', ובפרט ע"י שנקלט אצלו שחומריות העולם הן מות ורע כנ"ל, לא ירצה בהם כו'. ועי"ז מתבטלים גם המחוד, ע"י ביטל מדותיו לאלקות כו', דמאחר שמחוד"ד הן התפשטות המדות, לכן, ע"י שפועל הביטל בהמדות טבעים, ממילא מתבטלים המחוד"ד כו'. רק שעצם האותיות א"א שיתפכו, וצריכים העברה לגמרי, וכמ"ש במ"א³¹⁵ בענין חומת בת ציון הורדי כנחל דמעה³¹⁶, שהדמעות מכבסים³¹⁷ את אותיות המח' כו', אמנם התפשטות המחוד"ד מתבטלים ע"י ביטל והכנעת המדות טבעים כו'. ומ"מ צ"ל דחיית המח"ז, ולעצור א"ע לבלי לחשוב ולהרהר ולבלי לדבר כו' כנ"ל, כי א"א להמתין עד שיזדככו המדות כו'. אך עיקר תיקונן הוא ע"י זיכוך המדות וביטולן ע"י ההתבוננות הנ"ל. וז"ש³¹⁸ רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם, דענין החרב הוא מה שהאדם צריך להכרית הקלי' והסט"א, שהן המחדו"מ דנה"ב הנ"ל, וגם להכניע המדות רעות דנה"ב כו', וזה נעשה ע"י רוממות אל בגרונום, שע"י ההתבוננות בגדולת ה' שנת"ל, עי"ז נעשה בחי' חרב להכרית את הרע דנה"ב כו'.

וזהו אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בטח²⁸⁸, והיינו במלחמת הנה"א עם הנה"ב, ה"ה בטוח בניצוח המלחמה³¹⁹, שע"י ההתבוננות באלקות יתבטלו המדות טבעים דנה"ב, וההתבוננות צ"ל דוקא בהאור וחיות האלקי שבנבראים, איך שבכל דבר יש חיות אלקי המח' אותו, ואיך שהעיקר הוא האלקות, והגשמי טפל ובטל אל האור האלקי כו',

315) ראה תו"א וישב כט, א ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' קפה ואילך. עזרת ע' קטו ואילך. תרע"ח ע' צג. תרפ"ב ע' רפז. תרצ"ב ע' ער. ע' שגא. תרצ"ט ע' 120. תש"ז ע' 202.
316) איכה ב, יח.
317) ראה זח"ג עה, ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ה. מקומות שצויינו בהערה 315. סה"מ תרח"ץ ע' ט. ספר השיחות תש"ט ע' 293.
318) תהלים קמ"ט, ו. וראה תו"א הוספות לויחי קב, ג. סה"מ תרנ"ט ע' קסב ואילך. וש"נ.
319) ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ (ע' ק).

309) ראה גם אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' כז (בשם "שבחי האריז"ל"). וראה תו"א הוספות לויחי קב, סע"ג ואילך. דרך חיים בהקדמה. תורת חיים בא קז, ג. בשלח קסט, א. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' תעז ואילך. במדבר ח"ד ע' א"תקמ. דברים ח"א ע' קפה.
310) שה"ש ה, ו (ושם: נפשי).
311) ראה גם המשך תרס"ו ע' תרנ. סה"מ תרס"ט ע' קעד.
312) בסה"מ תרצ"ב והשי"ת שבהערה 226: בדיבורים של הוללות ופריקת עול והדומה.
313) ע"פ תהלים לו, ב.
314) משלי כא, כג (ושם: מצרות).

ואיך שהאלקות הוא חיים וטוב, והגשמי הוא מות ורע כו', להיות שהתבוננו' זאת יבין גם השכל הטבעי דנה"ב, וזאת דוקא יפעול בו הביטל, וכמשנת"ל (כד"ה לך אמר לבי³²⁰) דכאשר יונח ויוקלט אצלו היטיב הענין האמיתי הנ"ל, נעשה אצלו באמת האלקות לענין עיקרי, והוא חפץ ומשתוקק להיות גילוי אלקות בנפשו ובעולם, ובכל הדברים הגשמיים שמוכרח בהם הוא חפץ בהאלקות שבו, לא בעצם הגשמי להתענג בו כו'. וזהו שהוא בטוח בניצוח המלחמה, ודוקא בזאת אני בטח, היינו בהתבוננות בהאור האלקי שמתלבש בעולמות, שזהו בחי' זאת, כנודע³²¹. ומ"מ, אחת שאלתי כו' שבתי בבית ה', דהנה ידוע דיש ב' אופני בירור, הא', בדרך מלחמה, כנ"ל, והב', בדרך מנוחה, וידוע שזהו הבירור שע"י תפלה, והבירור שע"י התורה, שהוא הבירור בדרך מנוחה, שנעשה הבירור מאיליו וממילא כו', וכמ"ש במ"א³²². וזהו שבתי בבית ה', היינו אותיות התורה³²³, שע"י ממילא הבירור, ולא יצטרך למלחמה כלל כו'. וז"ש אם תקום כו' בזאת אני בטח, שבהתבוננות הנ"ל בהאור והחיות אלקי' שבעולם ה"ה בטוח בניצוח המלחמה, ומ"מ, אחת שאלתי כו' שבתי בבית ה', להיות הבירור בדרך מנוחה, ע"י התורה כו'. ומש"א אחת שאלתי, זהו ע"ד אחת היא רעיית³²⁴, דהיינו מס"נ דק"ש³²⁵, דבכדי שיהי' הבירור מלמעלמ"ט ע"י התורה, צ"ל תחלה המס"נ דק"ש, ואזי מאיר אוא"ס בעסק התורה להיות הבירור כו'. וזהו אחת שאלתי מאת ה', היינו להיות דבוק בה', כמו יראו את ה' קדושו כו' ³²⁶, שבתי בבית ה', באותיות התורה, ועי"ז יהי' הבירור בדרך מנוחה כו'.

(320) לעיל ע' 000.

(321) ראה גם לקו"ת דרושים לשמע"צ פה, ג.

(322) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קעג ואילך. וש"נ.

(323) לקו"ת מסעי צו, ד.

(324) ע"פ שה"ש ו, ט.

(325) ראה לקו"ת שה"ש לח, ד.

(326) תהלים לד, י. ראה לקו"ת במדבר יג, ב. פ' ראה כא,

הוספה

תוכן העינים

א. כתיב במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור. מופלא – בחיצוניות הכתר, ומכוסה – בפנימיות הכתר.

מופלא – נפלא מהשגה, אבל יודעים שיש דבר הנפלא, ויודעים גם אופן ההפלאה, וכמו סוכ"ע (שמאופן הגילוי דממלא, שזהו הארה בלבד, שלכן בא בהתלבשות בנבראים, בגילוי ובמורגש – יודעים שיש אור עצמי שהוא מופלא; ויודעים גם אופן ההפלאה – ידיעת השליה, שאינה שלילה מוחלטת, דכיון שישנו בהארה, בהכרח שישנו גם בהעצמות שהוא המקור, אלא שמושלל מהציורים הפרטיים), שזהו"ע מבין דבר מתוך דבר (ד"ת וד"ע – ממלא וסובב).

ובפרטיות: מופלא – חכמה שבכתר, חכמה סתימאה.

דהנה, פלא אותיות אלף, דאלף – אולפנא ולימוד – הו"ע החכמה שמלמדת את הבינה (לבוא לאמיתת הענין ללא טעות, זכרון, והחידוש דנקודת התמצית), ופלא הוא גם בחכמה, אלא שזהו עצמיות החכמה.

והענין: בחכמה יש ב' מדריגות: שכל גלוי, שעם היותו רק ברק המבריק שאינו בבחי' תפיסא, הרי זה גילוי אור שכל; ועצמיות החכמה, כפי שהיא בבחי' אין, קודם שבאה אפילו בנקודה והברקה. וכ"ה בכח המשכיל: המדריגה התחתונה שבו שנעשה מקור לפעול ההשכלה; ועצמות כח המשכיל טעם שנעשה מקור לפעול ההשכלה.

וכמו החילוק שבין שם הפעולה (בכח החכמה – שהשכיל בפועל, ובכח המשכיל – לפעול פעולת ההשכלה) ושם התואר ע"ש שביכלתו לבוא על כל דבר שכל מצד טיב כח חכמתו בעצם.

וכ"ה למעלה: בחי' החכמה שהיא מקור לבינה; ובחי' האין דחכמה. וכן בח"ס: חיצוניותה, מקור לחכמה הגלוי; ועצמיות דח"ס שאינה מקור לחכמה הגלוי (כמו עצמיות כח המשכיל). וזהו אלף ופלא: המקור לחכמה הגלוי – אלף, ועצמיות ח"ס – פלא (וזהו"ע הנסתרות דתורה, נקודת היר"ד שלמעלה מהמילוי דו"ד, הנגלות). וגם י"ל שכללות ח"ס, גם חיצוניותה נקרא פלא, שהיא בבחי' סתימות והעלם.

אמנם, סוכ"ס הרי גם העצמיות דח"ס הוא מקור לחכמה, וכמו עצם כח המשכיל שהוא כח היולי להשכיל ולהתחכם, וגם ההתחכמות בפועל היא לפי אופן הציוור דכח המשכיל. ולכן מההשכלה בפועל נודע מציאות כח המשכיל, וגם נרגש שיש מקור שממנו נובע השכל.

וזהו בחי' מופלא – פלא, ששייך לאלף, ולכן נודע מציאותו; אבל מכוסה הוא בחי' עתיק (דברים שכיסה עת"), שלא נודע כלל מציאותו ואופן ההפלאה.

וענינו בנפש – מקיף דיחידה, מקיף הרחוק שאינו מאיר גם בהעלם (ולא כמו מקיף דחי' שבא במורגש – מזל"י חזי, והו"ע ההתעוררות לתשובה ועבודה ע"י הכרוזים העליונים, וכן ענין האמונה פשוטה), קלא פנימאה דלא אשתמע, המשכת עצם הנפש לבחי' העצמות, ללא הרגש וללא מבוקשא.

ומ"ש בגמרא שדברים שכיסה עת"י הם סתרי תורה (אף שנת"ל שזהו בחי' פלא) – הרי זה החילוק בין רזין לרזין דרזין.

והענין – שבעצמיות ח"ס גופא יש ב' מדריגות: מקור עכ"פ לחכמה הגלוי'; וסתום ונעלם מצ"ע שאינו בגדר מקור כלל (ומזה נמשך גם בחכמה הגלוי' – ראי' דחכמה, ובחי' זו היא בכלל פנימיות הכתר (ולכן עיקר הממוצע הוא בחי' ח"ס).

וזהו במופלא ממך אל תדרוש – לידע מהות הדבר; ובמכוסה ממך אל תחקור – כלל, לידע אפילו מציאותו.

ולבחי' זו שעלי' נאמר במכוסה ממך אל תחקור – עולה המלכות בר"ה, וזהו"ע המלך הקדוש, שעולה בקדושת העצמות שלמעלה מגדר רצון לעולמות, ולכן צ"ל בנין המלכות, להמשיך מחדש הרצון למלוכה והתגלותה, שע"י עלייתה מתחדש כחה.

ב. ולהבין זה יש להקדים תחילה מ"ש במדרש, שהאור שנברא ביום ראשון נגנז, לפי שלא הי' העולם ראוי להשתמש בו.

דהנה כתיב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך – שאין זה חושך ממש, אלא אור המאיר את החושך שאינו אור עצמי.

ובזה גופא ב' מדריגות: (א) אור שבערך אל החושך, (ב) אור שהוא מעין העצם, ולא בערך החושך, ומ"מ אינו אור עצמי, וכמו אור השמש שהוא לפי אופן העצם, אבל ענינו להאיר (ולא אור עצמי שאין ענינו לפעול, כי אם התגלות העצם, כמו חכמת אדם תאיר פניו), אף שאינו בערך החושך, שהרי אינו אור פנימי כמו אור וחיות הנפש, שלכן אינו מתגשם.

ג. והענין:

בכל הנבראים ישנו גוף הנברא והחיות האלקי שבו – אור וכלי. וגוף וחומר הנברא הוא חושך לגבי אור הנשמה, שהם ב' הפכים, ומ"מ, האור האלקי מתלבש בגוף הנברא ונעשה כמהותו.

וכמו בכחות הנפש שמתלבשים בגוף, שאינם בערך לגבי טרם התלבשותם בגוף, שמופשטים מהגשם לגמרי, וכמו הנשמות שבג"ע שמשיגים מהות האלקות, ובידידתה למטה השגתה מורגשת ומגושמת, עד שמתקבלת בשכל הטבעי.

וכן האהוי"ר הם בהתפעלות מורגשת בהתגלות הלב – לא אהוי"ר המכוסים, מצד פנימיות המוחין, השגה בעצם האור האלקי כפי שמופשט מלבושי ההשגה, שאז מאיר אור המוחין בלב, והמדות הם בהתפעלות בלתי מורגשת ובביטול ממש, אלא אהוי"ר מגולים (מצד חיצוניות המוחין, בלבושי ההשגה), בהתפעלות מורגשת.

ואכן יש צורך בהתפעלות מורגשת – שדוקא היא נרגשת גם בנה"ט, ופועלת על כל היום, אבל היא בבחי' יש, ואינה שייכת אצל הנשמה מצד עצמה.

וגם נשמות הגבוהות שהשגתם בעצם האור האלקי והתפעלותם בלתי מורגשת – הרי קודם ירידתם למטה היתה ההשגה והאהוי"ר באופן אחר לגמרי, כי, בירידתה למטה נתפסים הכחות בחושי הגוף, ומשיגים ורואים ענינים גשמיים, ומתפעלים ממקרי הגוף.

וזהו לפי שהאור המתלבש בגוף הוא הארה בלבד, שלכן באה בהגשמה לפי ערך כלי ואברי הגוף.

וכן הוא גם באור וחיות אלקי שבכל הנבראים, שכיון שהארה זו באה בהתלבשות בהם, ה"ה בהגשמה לפי ערך הנבראים.

וכמו במלאכים, שהחיות המתלבש בהם אינו בערך לגבי טרם התלבשותו בהם, ומזה הוא ההתפעלות והרצוא שלהם, כיון שמשיגים חיותם כפי שכלול במקורו, ששם הוא במדריגה נעליות יותר באי"ע בביטול בתכלית.

ולכן, כללות האור המתלבש והשייך לנבראים – לאחרי בקיעת הפרסא שבין אצילות לבי"ע – נקרא חושך, כיון שענינו להאיר את החושך, ונקרא אש שחורה, נהורא אוקמא.
ד. וענינו בעבודה:

אש שחורה – אש שלמטה שמצוה להביא מן ההדיוט, והו"ע אהבה ורשפי אש שמעורר האדם בכח עצמו ויגיעתו ע"י ההתבוננות בגדולת ה', בהתהוות הנבראים מאין ליש וביטולם לאור וחיות אלקי, כמו שהגוף בטל אל הנפש ונגרר אחריו, ועי"ז מקבל חיות מהנפש (כי החיות היא ע"י ביטול, יראת ה' לחיים), וכך בטל כל נברא אל הגבוה ממנו, עד למקור החיות – דבר ה' דמלכות דאצילות. ועי"ז יתפעל במוחו ולבו שירצה לדבקה בו ית' – מקור ועיקר הכל, ולא ירצה בהגשמי, אלא בהאלקות, ושיהי' גילוי אלקות בעולם.

ובפרט כשיתבונן במ"ש ראה גו' את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע – שהגשמיות היא מות, שכלה ונפסד, והרוחניות הוא החיים, בקיום נצחי.

וכופל חיים וטוב – הטוב מבחי' החיים, שזהו חיי החיים, הוי' שבאלקים, סובב שבממלא, שעז"נ לאהבה גו' כי הוא חייך – חיי הנשמות בפרט. וכן בההיפך – מות ורע, שזהו"ע התאוה, שגרוע ממות, כיון שמנגד לחיי החיים.

ואהבה זו היא אש שחורה ונהורא אוקמא – להאיר חשכת הגוף ונה"ב, ולא עבודת הנשמה מצד עצמה. והיינו, שכיון שזלע"ז עשה האלקים, שיש שכל ומדות ומחדו"מ אשר לא להוי' המה, צריך ללחום ולבער את הרע: לכל לראש – לעצור את התפשטות המדות במחדו"מ, לעצור עצמו שלא לחשוב ולדבר כו', שהרי אי אפשר להמתין עד שיזדככו המדות; אך עיקר התיקון הוא זיכוך המדות דנה"ב, ע"י התבוננות בגדלות הוי' – רוממות א"ל בגרונו, שע"ז נעשה חרב פיפיות בידם להכרית הרע דנה"ב, כיון שגם הוא יבין שהעיקר הוא אלקות ולכן ירצה בהאלקותי.

לזכות

הרה"ת ר' שמואל חיים דוד בן חי' שרה

וזוגתו מרת גיטל בת לובא מיכלא

בתם חנה בת גיטל ובעלה יוסף יצחק בן ליבא ומשפחתם

בנם שמשון בן גיטל וזוגתו גיטל טובה בת אסתר ומשפחתם

בתם דבורה לאה בת גיטל ובעלה שלמה דוד הכהן בן חי' טובה ומשפחתם

בנם שלמה בן גיטל וזוגתו חנה לאה בת רחל ומשפחתם

בתם רחל דאבא רייזא בת גיטל ובעלה שרגא פייוויש בן נעמי ומשפחתם

בנם אברהם מאיר בן גיטל וזוגתו דבורה אלטע בת יפה שיינדיל ומשפחתם

בנם מנחם מענדל בן גיטל וזוגתו חנה בת שיינא ביילא ומשפחתם

בתם בתי' יענטא בת גיטל ובעלה שניאור זלמן בן שטערנא שרה ומשפחתם

בתם רבקה בת גיטל ובעלה חיים מאיר בן חי' מושקא ומשפחתם

בנם שניאור זלמן בן גיטל וזוגתו מרים רישא בת חנה מינקה ומשפחתם

בנם צבי הירש בן גיטל וזוגתו מרים צפורה בת שימעה ומשפחתם

בתם נחמה דינה בת גיטל ובעלה מנחם מענדל בן שטערנא שרה ומשפחתם

בתם ברכה בת גיטל ובעלה מנחם מענדל יהודה בן בת שבע ומשפחתם

בתם שולמית בת גיטל

בנם ישראל בן גיטל וזוגתו רות בת יעל

בתם חי' שרה בת גיטל

בנם עמרם בן גיטל

למשפחת פישר

שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות

זכות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע תגן עליהם ועל משפחותיהם

לברכה והצלחה בכל עניניהם בגו"ר

בטוב הנראה והנגלה

ISBN 978-0-8266-6073-2

9 780826 660732